

REVISTA ORTODOXĂ

**PUBLIȚIA ON-LINE
A
ARHIEPISCOPIEI CRAIOVEI**

NR. 1/2019

EDITURA MITROPOLIA OLTENIEI

ISSN 2392-6546, ISSN-L 2392-6546

COLEGIUL DE REDACȚIE

PREȘEDINTE:

ÎPS Acad. Prof. Univ. Dr. IRINEU POPA,
Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei

MEMBRI:

Pr. Conf. Univ. Dr. NICOLAE RĂZVAN STAN
Pr. Conf. Univ. Dr. ADRIAN IVAN
Pr. Conf. Univ. Dr. PICU OCOLEANU
Pr. Conf. Univ. Dr. CONSTANTIN BĂJĂU
Pr. Lect. Univ. Dr. ION REȘCEANU
Pr. Lect. Univ. Dr. IOAN SORIN BORA
Diac. Lect. Univ. Dr. MIHAI CIUREA

REDACTOR ȘEF:

Pr. Lect. Univ. Dr. IONIȚĂ APOSTOLACHE

COORDONATOR REVISTĂ:

Pr. Conf. Univ. Dr. ADRIAN BOLDIȘOR

CORECTOR REVISTĂ:

Pr. Dr. CĂTĂLIN DAN
Drd. DORU MARCU

TEHNOREDACTARE:

VALENTIN CORNEANU

CUPRINS:

TEOLOGIE ȘI VIAȚĂ:

Pr. EUGEN BĂCIOIU, *Despre vocație și chemare în slujirea sacerdotală și în monahism*..... 4

Pr. ILIE COANDĂ, *Instituția profetilor în Vechilor Testament*..... 9

BIOGRAFII LUMINOASE:

Arhid. Dr. Nicușor Lăzărică, *Un important om de cultură, director al Seminarului din Craiova: Pr. Prof. Ion Ionescu*..... 15

Pr. ILIE TURCESCU, *Domnitorul Alexandru Ioan Cuza în istoria românilor*..... 18

TEOLOGIE LITURGICĂ:

Pr. Drd. FLORIN VÂNĂTORU, *Suferința umană între sensul ei medical și sensul teologic. O abordare liturgică*..... 24

CUVÂNT DIN AMVON:

Pr. Lect. Dr. IONIȚĂ APOSTOLACHE, *Cuvânt de învățătură la Duminica a V-a din Postul Mare (Sfânta Cuvioasă Maria Egipteanca). Despre tăierea legăturii păcatelor prin pocăință*..... 63

TEOLOGIE ȘI VIAȚĂ:

DESPRE VOCAȚIE ȘI CHEMARE ÎN SLUJIREA SACERDOTALĂ ȘI ÎN MONAHISM

*Pr. Eugen Băcioiu,
Paraclisul „Maica Precista” - Dudu, Craiova*

Vocația este un cuvânt împrumutat din limba latină *voce, vocatio*, care înseamnă *chemare*. Vocația omului este chemarea lui Dumnezeu spre îndumnezeire, spre a-și împlini destinul aici pe pământ, în măsura pământească, iar apoi în veșnicie, în împărăția cerească (1). Călugăria este un alt chip de viețuire (nu este o credință diferită de a celorlalți creștini) ce izvorăște din aceleași porunci ale lui Hristos a căror pază presupune nevoință. În acest sens ne vom referi la cele trei forme ale chemării, la cele trei lepădări și la cele trei trepte ale călugăriei. Sfinții Părinți vorbesc de trei chipuri ale chemării: întâia chemare este nemijlocită – de la Dumnezeu când o anume insuflare umple inima omului atrăgându-l puternic spre dragostea lui Dumnezeu, spre poruncile lui Hristos; cea de-a doua, venind prin oameni, când cel chemat se înflăcărează cu dorirea dumnezeiască mijlocită prin cuvânt omenesc sau prin înrăurirea oamenilor sfinți și cea de-a treia chemare, din nevoie – când omul se întoarce către Dumnezeu datorită nevoilor ce îl cuprind, a primejdurii vieții sau a pierderii celor dragi. Sfinții Părinți nu au micșorat importanța vreunui fel de chemare, pentru că în istoria Bisericii au fost cazuri unde cei chemați în al treilea chip, adică din nevoie, au atins la sfârșitul călătoriei lor o desăvârșire mai mare chiar decât cei chemați în primul chip (2).

În legătură cu cele trei chipuri ale chemării se află și cele trei lepădări. Sfântul Ioan Scărarul spune că „nimeni nu va intra în camera cerească de nuntă purtând cunună, dacă nu a săvârșit prima, a doua și a treia lepădare, adică de toate lucrurile, de toți oamenii, până și de părinți; tăierea voii proprii; și lepădarea a treia, de slava deșartă, care urmează ascultării (3).

Lepădarea de dragostea rudelor și a lumii în general duce sufletul la o ruptură profundă, la un conflict, care se extinde până la ultima limită, unde se dezvăluie adâncurile inimii. Este nevoie ca mintea ascetului să petreacă totdeauna în iad și în Dumnezeu pentru

că fără această condiție nu poate fi atinsă desăvârșirea vieții omenești și acel echilibru al unei minți sănătoase care elimină alternarea dureroasă a „suișurilor” și a „căderilor” spirituale. Când omul se pogoară în iadul luptei lăuntrice, purtând pe Dumnezeu în el, prin această bărbăție, el evită aceste alternări și fluctuații patologice, căci totul este luat asupra-și (4).

Sfântul Ioan Scărarul exprimă aceasta astfel: „E de trebuință ca marea (viața sufletului nostru) să se turbure și să se înfurie în chip sălbatic, ca prin aceasta să arunce iarăși pe pământ conținutul ei și tot gunoiul, și iarba pe care le-au adus în ea râurile patimilor. Să fim atenți și vom observa că, după furtună, pe mare se face o liniște adâncă” (5).

Începutul vieții călugărești este lupta cu patimile, care are nevoie atât de minte, cât și de înțelepciune. Când atenția lăuntrică a monahului se află într-o neîncetată încordare-limită, atunci omul se dezvoltă firește și se face cât se poate de simțitor față de fiecare mișcare a gândului înlăuntrul său. Viața călugărului se scurge în această sferă a minții unde, așa cum spune Sfântul Siluan, mintea monahului este în luptă cu mintea vrăjmașului (6). Sunt multe mișcări ale minții care pot părea firești, dar care în realitate urătesc omul, și cu ele se luptă monahul, cu „patimile”. De aceea, a trăi o zi, sau o seară, sau o noapte, sau o dimineață fără de păcat este o mare izbândă, iar asemenea izbânzi se câștigă prin multă trudă și durere (7).

Cele trei făgăduințe ale călugăriei sunt ascultarea, fecioria și neagonisirea. Ascultarea este o taină duhovnicească a Bisericii, de aceea legăturile între stareț/duhovnic și ascultător poartă o însușire sfințitoare. Ucenicul dând cu încredere, cu bunăvoință, cu dragoste, cu bucurie voia sa și toată judecata despre sine părintelui duhovnicesc, se eliberează de grija lumească și ajunge la cunoașterea a ceva ce este dincolo de orice prețuire: curăția minții în Dumnezeu. Fără ascultare nu se poate ajunge la ea. Sfântul Ioan Scărarul spune că: „Maică a curăției este liniștirea însoțită de ascultare. Nepătimirea trupului câștigată din liniștire, apropiindu-se de multe ori de lume, nu rămâne neclintită. Dar cea care se naște din ascultare este pretutindeni cercată și neclintită” (8).

Ascultarea călugărească trebuie să fie nesilită, altfel își pierde însemnătatea duhovnicească. Părintele Sofronie spune că recurgerea

la o constrângere omenească asupra obștii, la disciplină, este un semn vădit al decăderii călugăriei și poate chiar al pierderii depline a înțelegerii țelului și esenței ei. Ea este roditoare duhovnicește numai atunci când lepădarea de bunăvoie a voinței și judecății proprii în fața duhovnicului se face căutând a afla voia lui Dumnezeu, care este însăși esența ascultării (9).

Fecioria, a doua făgăduință a vieții monahale, este definită de sfinții părinți ca o stare mai presus de fire. În forma ei desăvârșită, fecioria este înțeleasă ca o petrecere neîntreruptă în dumnezeiasca dragoste, ca împlinirea poruncii lui Hristos de a iubi pe Dumnezeu *din toată inima, din tot cugetul, din tot sufletul, din toată vârtutea*. În lumina acestui criteriu, toată îndepărtarea minții și a inimii de la dragostea lui Dumnezeu este văzută ca o „preacurvie” duhovnicească, adică o necinstire a dragostei. Nesticăciunea cea după trup nu este încă feciorie mai este nevoie și de curăția minții și a inimii (10).

Făgăduința monahală a neagonisirii presupune lupta cu patima „iubirii de agonisire” sau a „iubirii de argint” și a „iubirii celor materialnice”. Monahul prin aceasta făgăduiește nu atât a trăi în sărăcie, cât a-și slobozi duhul de dorința de „a avea”, iar semnul acestei sloboziri este nașterea unei dorințe puternice de „a nu avea”, dusă până la măsura în care nevoitorul încetează a-și mai cruța propriul trup. Adevărata neagonisire presupune nu numai neagonisirea celor materialnice, ci chiar și a celor „intelectuale”. Oamenii văd în cunoștințele lor științifice bogăția lor spirituală, fără să-și dea seama că există o altă cunoaștere mai înaltă, aducătoare de adâncă odihnă (11).

Iubirea de agonisire îndepărtează dragostea de Dumnezeu și de om. Sfântul Ioan Scărarul o numește *rădăcina tuturor relelor*, căci pricinuieste, ură, furțișaguri, pizmuri, despărțiri, dușmănie, nemilostivire, certuri, ucideri (12).

Călugăria îi arată omului calea Domnului, îl învață cum să se „pogoare”, să se smerească. Fără această „pogorâre” omul nu poate ajunge la nepătimire, nu poate împlini porunca lui Dumnezeu care zice: „Fiți dar voi desăvârșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este” (Mt. 5:48). Această cale a fost arătată de Mântuitorul Hristos și monahul este chemat să-I urmeze Lui. Nu este deosebire între monahi și mireni, ci diferența constă în modul în care omul

înțelege desăvârșirea. Sfântul apostol Pavel spune în acest sens că nici celibatul, nici căsătoria în sine nu ajută, ci împlinirea poruncilor lui Dumnezeu (cf. 1 Cor. 7:7-9, 17-19) (13).

Călugăria este rugăciune. Sfântul Siluan arată că tot omul, dar mai cu seamă monahul, își îplinește chemarea când devine mijlocitor pentru întreaga lume, în aceasta stă slujirea lui. Mântuitorul Hristos îi dă monahului iubirea Duhului Sfânt și din această iubire inima lui se întristează mereu pentru oameni, pentru că nu toți se mântuiesc (14). Iisus Hristos Însuși S-a întristat pentru oameni încât S-a dat pe sine morții pe cruce. În grădina Ghețimani Hristos S-a rugat cu sudoare de sânge pentru mântuirea întreagii lumi, pe Golgota a fost răstignit cu întreaga lume în inima sa, și apoi S-a pogorât la cele mai de jos ale pământului și a fost îngropat, purtând în inimă tot întreaga lume (15).

Aceasta este chemarea omului și monahii o trăiesc mai concret în lucrarea pocăinței. Căința este începutul smereniei care atrage harul, iar prin har monahul stă cu îndrăzneală înaintea lui Dumnezeu și se roagă pentru întreaga lume. Acesta este folosul călugăriei: cultivă și păstrează pe pământ Calea Domnului, calea marii științe. Această știință unifică prin pocăință întreaga ființă a omului și îl face capabil să primească lărgirea Duhului și să îmbrățișeze întreaga lume în inima sa. Și făcând aceasta, omul își justifică scopul zidirii sale (16).

Note:

1. Ierom. Rafail Noica, *Cultura Duhului*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2002, pp.116-117.
2. Arhim. Sofronie, *Nașterea întru Împărăția cea neclătită*, trad. ierom. Rafail Noica, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2015, pp.121-122.
3. Sfântul Ioan Scărarul, *Scara*, în Filocalia vol IX, trad. introd. Și note de pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. Humanitas, București, 2011, II, 14, p. 68.
4. Arhim Sofronie Saharov, *Fericirea de a cunoaște calea*, Ed. Pelerinul, Iași, 1997, pp. 79-80.
5. Sfântul Ioan Scărarul, *Scara*, în Filocalia vol IX, trad. introd. Și note de pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. Humanitas, București, 2011, IV, 53, p. 106.

6. Sfântul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejzii și iadul smereniei*, studiu introductiv și trad. diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2001, p. 13.
7. Arhim Sofronie, *Cuvântări duhovnicești*, vol. I, trad. ierom. Rafail Noica, Ed. Accent Print, Suceava, 2013, p.189.
8. Sfântul Ioan Scărarul, *Scara*, în Filocalia vol IX, trad. introd. Și note de pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. Humanitas, București, 2011, XV, 32-33, p. 209.
9. Arhim. Sofronie, *Nașterea întru Împărăția cea neclătită*, trad. ierom. Rafail Noica, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2015, pp. 137-138.
10. Arhim. Sofronie, *Nașterea întru Împărăția cea neclătită*, trad. ierom. Rafail Noica, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2015, p. 142.
11. Arhim. Sofronie, *Nașterea întru Împărăția cea neclătită*, trad. ierom. Rafail Noica, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2015, pp. 148-149.
12. Sfântul Ioan Scărarul, *Scara*, în Filocalia vol IX, trad. introd. Și note de pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. Humanitas, București, 2011, XVI, 22, p. 228.
13. Arhim. Zaharia Zaharou, *Lărgiți și voi inimile voastre! (2 Corinteni 6:13): lărgirea inimii în teologia Sfântului Siluan Athonitul și a Starețului Sofronie de la Essex*, trad. monahia Mariam Vicol și monahiile Tecla și Fevronia de la Essex, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2009, p. 248.
14. Cuviosul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejzii și iadul smereniei*, studiu introductiv și trad. diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2001, pp.189-190.
15. Arhim. Zaharia Zaharou, *Lărgiți și voi inimile voastre! (2 Corinteni 6:13): lărgirea inimii în teologia Sfântului Siluan Athonitul și a Starețului Sofronie de la Essex*, trad. monahia Mariam Vicol și monahiile Tecla și Fevronia de la Essex, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2009, p. 259.
16. Arhim. Zaharia Zaharou, *Lărgiți și voi inimile voastre! (2 Corinteni 6:13): lărgirea inimii în teologia Sfântului Siluan Athonitul și a Starețului Sofronie de la Essex*, trad. monahia Mariam Vicol și monahiile Tecla și Fevronia de la Essex, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2009, p. 260.

INSTITUȚIA PROFETILOR ÎN VECHIUL TESTAMENT

Pr. Ilie Coandă

Cuvântul <<profet>> vine de la termenul grecesc προφητης și înseamnă <<interpret>>, unul care vorbește în numele altei persoane. În ebraică vechiul termen își avea echivalentul în cuvântul <<nabi>>.¹

O explicare potrivită a cuvântului profet o găsim în Vechiul Testament când Dumnezeu îl trimite pe Moise să se înfățișeze înaintea lui Faraon pentru eliberarea evreilor din Egipt, când i-l dădu ca ajutor pe fratele său Aaron: „Răspuns-a Domnul lui Moise și i-a zis: << Iată, Eu fac din tine un dumnezeu pentru Faraon, iar Aaron, fratele tău îți va fi proroc. Tu dar vei grăi lui Aaron, ca să lase pe fiii lui Israel să iasă din pământul lui.” (Iesire VII, 1-2). Iar în Ieșire IV, 16, se spune: „Va grăi el (Aaron) poporului, în locul tău, vorbind pentru tine, iar tu îi vei fi grăitor din partea lui Dumnezeu.”

Deci, după această explicare, profetul este gura Domnului față de credincioși. El vestește credincioșilor ceea ce Domnul îi spune. Profetul este, așadar, nu atât prezicător al viitorului cât, mai ales, vestitor al voinței lui Dumnezeu.²

În vorbirea curentă prin profet sau proroc se înțelege un bărbat care prezice viitorul. Desigur, prezicerea era o latură de tot importantă a oficiului profetic, dar nu singura. Din cercetarea pe cale filosofică ca și din comparația de texte corespunzătoare pentru cuvântul << profet>>, rezultă că termenul cel mai potrivit este cuvântul „nabi”, care înseamnă a vorbi pentru altul: „ Va grăi el poporului, în locul tău, vorbind pentru tine, iar tu îi vei fi grăitor din partea lui Dumnezeu”. (Ieșirea IV, 16). În cazul nostru cuvântul înseamnă „vorbitor în numele lui Dumnezeu, cel ce este”organul”, ”gura” lui Dumnezeu.

Mai mult: rădăcina cuvântului „naba” = a profetilor, înseamnă a

---

¹ Ștefan Slevoacă, Aspectele actuale ale prediciei profetilor Vechiului Testament, în Studii Teologice, nr. 1-2. București, 1980, pag. 5.

² Pr. Prof. Vladimir Prelipcean și Pr. Prof. Nicolae Neaga, Pr.Prof. Gh. Barna, Pr.Prof. Mircea Chialda Studiu Vechiului Testament, Manual pentru Institututele Teologice, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., pag. 215.

vorbi înflăcărat, inspirat. Alte cuvinte ca "roe" (văzător), "hoze" (privitor) sunt expresii pentru noțiunea profet după modul cum primește acesta revelațiunea divină în viziuni, spre sfere superioare. Uneori profetul se mai numește „omul lui Dumnezeu” (iș haelohim) după raportul intim ce-l are cu divinitatea.

Avându-se așadar în vedere misiunea extraordinară, profetul se mai numește uneori trimisul lui Dumnezeu (malach Iahve). Profeții se intitulează câte odată vestitori și păstori, întrucât ei mereu arată calea cea dreaptă, pe care trebuie umblat și neîncetat veghează la observarea legii lui Iahve. Din toate aceste expresiuni și din privirea activității lor, vom formula, deci următoarea definiție: Profeții Vechiului Testament au fost supremii învățători ai poporului biblic, care ca trimiși extraordinari ai lui Dumnezeu, deci ca reprezentanți ai religiunii celei adevărate, au conservat, au apărut și au cultivat monoteismul în Vechiul Testament, pregătind astfel calea pentru Testamentul cel nou și desăvârșit, încheiat de Mântuitorul lumii. ³

Prin profeți, revelația dumnezeiască marchează cel mai înalt stadiu de dezvoltare în Vechiul Testament. Profeții au fost oameni de vocație în sensul cel mai înalt al cuvântului, fiind în slujba adevărului religios.

Vorbind despre profeții Vechiului Testament, ne gândim la acei bărbați integri, la acele personalități morale care și astăzi ne umple de admirație prin profunda lor conștiință a datoriei și a chemării și prin ravna lor pentru cauza lui Dumnezeu și a poporului. Vorbim, așadar, despre profeții autentici, profeții adevărați.

Vechiul Testament cunoaște însă, un șir de persoane, care se pretind profeți, dar în realitate sunt profeți falși, profeți mincinoși, pseudo-profeți. În tot cursul istoriei poporului lui Israel, alături de adevărații profeți, au apărut și mistificatori, impostori, adică profeți mincinoși. Moise, cu mult timp în urmă, a prezis că se vor ridica în popor, alături de profeții autentici, încă și profeți falși care vor încerca să rătăcească poporul. Moise previne poporul să se ferească de astfel de preinși profeți. „ Profetul care se va încumeta să vorbească în numele Meu (în numele lui Dumnezeu) ceea ce Eu nu i-am poruncit să vorbească, și care va vorbi în numele altor dumnezei, profetul acela să fie pedepsit cu moartea. Și de vei cugeta în inima ta:

---

³ Pr. Prof. Vladimir Prelipcean, Vocațiunea la profeții Vechiului Testament în Candela, 1942, pag. 53.

<< cum să cunoaștem cuvântul pe care l-a spus Domnul ? >> Să știi că ceea ce vorbește un profet în numele Domnului și nu se va întâmpla sau nu se va adevăra, acela este un cuvânt pe care nu l-a grăit Domnul, ci l-a grăit profetul din îndrăzneala lui, nu te înspăimânta!".⁴

În multe chipuri și în multe împrejurări se descriu profeții cei falși în Vechiul Testament. Din acele scrieri ocazionale ne putem face o imagine clară despre felul de manifestare și notele caracteristice ale pseudo-profeților. Din citatul de la Deuteronom XVIII, 20-22: „ Iar proorocul care va îndrăzni să grăiască în numele meu ceea ce nu i-am poruncit Eu să grăiască, și care va grăi în numele altor dumnezei, pe un astfel de proroc să-l dați morții. De vei zice în inima ta: Cum vom cunoaște cuvântul pe care ni-l grăiește Domnul? Dacă proorocul vorbește în numele Domnului, dar cuvântul acela nu se va împlini și nu se va adevăra, atunci nu grăiește Domnul cuvântul acela, ci-l grăiește proorocul din îndrăzneala lui; nu te teme de el”, constatăm că profetul fals nu are chemare. El nu este solul lui Dumnezeu. El se dă drept trimis al lui Dumnezeu și îndrăznește să vorbească în numele Lui, în scopul de a seduce la idolatrie. Un astfel de profet mincinos va încerca să se legitimeze prin săvârșirea unor credințe, minuni și fapte mai presus de fire.

Prin faptul că un astfel de profet îndeamnă poporul la idolatrie, este un criteriu că un astfel de om nu poate avea calitatea de trimis al lui Dumnezeu.

Profeții falși își abrogă dreptul de a vorbi în numele lui Dumnezeu prin abuz și înșelăciune. Despre astfel de profeți mincinoși vorbește Dumnezeu prin gura profetului Ieremia: <„ Profeții lor profetizează minciuni în numele Meu. Nici nu i-am trimis, nici nu le-am dat poruncă și nici lor nu le-am vorbit. Vedenii mincinoase, profeții deșarte, închipuiri înșelătoare din duhul lor. Acestea sunt profețiile lor” (IeremiaXIV, 14).

Astfel de profeți falși se silesc să câștige inimile ascultătorilor prin prezicerea unor lucruri plăcute, corespunzătoare unor așteptări înșelătoare ale mulțimii. Pe vremea lui Ieremia o mare primejdie amenința Statul și poporul lui Israel. Profeții cei falși amăgeau poporul cu preziceri înșelătoare despre pace. Despre acești impostori

---

⁴ Idem, Profeți și profeții false după Vechiul Testament, în Studii Teologice, nr. 5-6/1949, pag. 326-327.

zice profetul Ieremia: << Ei vindecă în chip ușor zdrobirea poporului meu, zicând: Pace! Pace!, și totuși pace nu este>>. (Ieremia XIV, 13) ⁵

Profeții cei falși proorocesc pentru câștig necinstit. Iată ce citim la Miheia despre aceștia: << Așa vorbește Domnul despre profeții care rătăcesc poporul Domnului, care dacă au ceva de mușcat cu dinții, vestesc pacea, iar dacă nu li se pune nimic în gură, vestesc războiul>>. (Miheia III, 4)

Profeții mincinoși sunt lacomi de câștig:” Pentru că fiecare din ei, de la mic până la mare, este robit de lăcomie și, de la proroc până la preot, toți se poartă mincinos” (Ieremia VI, 13). Ei proorocesc pentru bani:” Căpeteniile lor fac judecata pentru plocoane, preoții dau învățătura legii pentru plată și profeții profetesc pentru bani și se sprijină pe Domnul zicând:<< Domnul este în mijlocul nostru și prăpădul nu va veni peste noi!>>„ (Miheia III, 11).

Iată cum caracterizează și Iezechiel pe profeții cei falși :” Aceștia proorocesc după îndemnul inimii lor >>. << Vai de prooroci cei buni, care se călăuzesc de duhul lor, fără să vadă nimic. Sunt ca niște șacali în mijlocul dărâmăturilor. Vedeniile lor sunt deșarte și profețiile lor mincinoase. Vorbesc în numele Domnului, măcar că Domnul nu i-a trimis. Înșeală norodul și-i făgăduiesc pace, când nu e pace >> (Iezechiel XIII, 1-10).

Iezechiel vorbește și despre niște proorocițe mincinoase, care pricinuesc mult rău, prin practicile lor magice, momind cu minciuni un norod ascultător la minciună: „ Și voi Mă necinstiți înaintea poporului Meu pentru o mână de orz și pentru o bucată de pâine, ucigând sufletele care nu trebuie să moară, cruțând viața sufletelor care nu trebuie să trăiască și amăgind astfel pe poporul Meu, care ascultă minciuna” (Iezechiel XIII, 19).

Împotriva acestora vorbește Domnul prin gura profetului: <<Vai de cele care fac legături pentru legăturile mâinilor și văluri pentru orice cap și orice stat de om, ca să prindă suflete. Voi mă pângăriți pe Mine în poporul Meu, pentru un pumn de orz și o bucată de pâine, omorând suflete care nu se cuvine să moară... Voi ați amărât cu minciuni inima celui drept pe care n-am vut să-l necajesc, și ați întărit mâinile celui fără lege, ca să nu se întoarcă la pocăință din calea lui cea rea și să fie viu. De aceea voi nu veți mai vedea deșarte vedenii și nu veți mai profeti, fiindcă voi scăpa

---

⁵ Ibidem, pag.327-328.

norodul Meu din mâna voastră >> (Iezechiel XIII, 17-23).⁶

Pseudo-profetul este stăpânit de prejudecăți și idei greșite, despre raportul lui Dumnezeu cu poporul Său. Profetul mincinos împărtășește părerea greșită că Dumnezeu este obligat față de poporul Său să-l mântuiască, fără convertire, fără căință și fără ispășire, deci fără conlucrare cu grația divină din partea omului. Profetul autentic, accentuează mereu momentul etic: convertire, căință, desăvârșire și fapte corespunzătoare voiei lui Dumnezeu.

Dimpotrivă, profeții falși sunt pierzători de suflete, sunt oportuniști, interesați, profitori și mistificatori.

Profetul adevărat stă în slujba adevărului și este gata să-și dea viața pentru el. El este prietenul sincer al poporului.

Dimpotrivă, profetul fals stă în slujba minciunii și prin aceasta este un vrăjmaș al poporului. Profeții cei mincinoși, amintiți în Vechiul Testament, au pus multe piedici religiunii celei adevărate și au propovăduit multe rătăcirii. Ei au rămas doar în amintire. Sămânța lor, însă, s-a perpetuat mereu, luând diferite înfățișări, după locuri și timpuri. Una din caracteristicile pseudo- profetilor este exploatarea buneii credințe a celor simpli, a ignoranței și a situațiilor turburi, pentru a-și crea din acestea, un izvor de câștig, fără efort și fără muncă.⁷

Profeții mincinoși sunt toți aceia, care stau în slujba neamului, amăgind mulțimile cu învățături false, scoase din fantezia lor bolnavă. Toate practicile superstițioase ca: misticismul bolnav, pretinsele vedenii și apariții sunt profețiile false de care vorbește Sfânta Scriptură și pe care le-au combătut cu toate puterile lor profeții cei adevărați.⁸

Proorociile sau profețiile sunt arătări prin viu grai sau prin scris a unor adevăruri și învățături, care privesc viitorul pe care Bunul Dumnezeu îl vestește prin aleșii săi în vederea mântuirii și care adevăruri se petrec întocmai. Cele cuprinse în proorocii nu pot fi cunoscute pe cale firească. Proorociile sau profețiile tălmăcesc voința lui Dumnezeu și ele se fac numai sub influența Duhului Sfânt. Adevăratele proorocii se cunosc după următoarele condiții:

---

⁶ Ibidem, pag. 328-329.

⁷ Ibidem, pag. 331.

⁸ Ibidem pag. 332.

- 1) Ele trebuie să îndeplinească aceleași condiții ca și minunile Mântuitorului, a Sfinților Apostoli și a Sfinților Părinți.
- 2) Ele trebuie să predice un singur Dumnezeu.
- 3) Adevăratele proorocii nu aduc nebulă celui ce vorbește, nu sunt înșelătoare.
- 4) Cel ce le vorbește nu umblă după averi, nu se îngrijește de cele necesare vieții, ci se mulțumește cu întreținerea pe care i-o trimite Dumnezeu.
- 5) Adevăratele proorocii totdeauna s-au împlinit și se împlinesc întocmai.
- 6) Cei ce le vorbesc pe ele, își adevăresc trimiterea lor până la suferință și chiar până la moarte.⁹

În Sfânta Scriptură a Vechiului Testament, pe lângă termenul de *nabi*, profeții mai au și alte numiri:

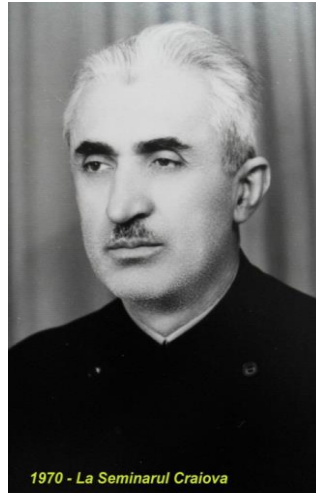
- a) Bărbați ai lui Dumnezeu: „atunci el mi-a zis: << Apropie-te de mine și mă ucide, că durerea morții m-a cuprins și sufletul este încă tot în mine” (II Regi I, 9)
- b) Servitori ai lui Yahweh: „Nu te teme, a zis regele David, că eu îți voi arăta mila pentru tatăl tău, Ionatam, și-ți voi întoarce toate țarinile lui Saul, bunicul tău, și tu vei mânca totdeauna pâine la masa mea >> (II Regi IX, 7)
- c) Trimiși ai lui Yahweh, deoarece apar ca servitori trimiși de Dumnezeu cu diferite însărcinări
- d) Păzitori, care observă că legământul lui Yahweh să nu fie violat
- e) Păstori care păzesc turma cuvântătoare a lui Yahweh, adică să conducă poporul pe calea Domnului: „Eu te-am îndemnat totuși la mai rău, nici n-am dorit ziua nenorocirii. Tu știi acestea, și ce a ieșit din gura mea e descoperit înaintea feței Tale” (Ieremia XVII, 16)
- f) Supraveghetori, căci iată ce spune Habacuc: „ Mă voi așeza la pândă și voi merge în turnul meu să vegheze și să văd ce-mi va vorbi Domnul”.

---

⁹ Arhim. Ilie Cleopa, Valoarea Sufletului, Editura Bunavestire, Bacău, 1984, pag. 94.

UN IMPORTANT OM DE CULTURĂ, DIRECTOR AL SEMINARULUI DIN
CRAIOVA: PR. PROF. ION IONESCU

Arhid. Dr. Nicușor Lăzărică

Jumătatea secolului trecut ne aduce în prim plan o serie de teologi ce au marcat istoria culturală a țării noastre și implicit a Olteniei. Pe plan local își dau concursul câteva nume de curând apreciate și ridicate la adevărata lor valoare. Ion Ionescu, Aurel Bazilescu, Elefterie Marinescu, Dumitru Bălașa sunt numai câțiva din cei ce au activat în Oltenia și și-au pus amprenta pentru veșnicie asupra acestor meleaguri.

Veritabilul profesor Ion Ionescu se naște la 21 noiembrie 1915 în localitatea Băbana, județul Argeș și, încă de mic copil, și-a revelat aplecarea spre cele sfinte și spre studiu, având rezultate excepționale atât la Seminarul din Curtea de Argeș cât și la Seminarul „Central” din București la care a studiat între 1928 și 1936. Dorința de cunoaștere îl împinge spre aprofundarea teologiei și în anul 1936 se înscrie la cursurile Facultății de Teologie din București devenind absolvent în anul 1940. În același an se înscrie la cursurile Seminarului pedagogic din București iar din anul următor devine profesor de religie la Liceul „Cantemir Vodă” din București unde

rămâne doar un an deoarece este hirotonit preot pentru Parohia Blăjeni Plai din județul Hunedoara. Rămâne aici din 1942 până în 1946 când se întoarce pe plaiurile natale devenind profesor de Religie și confesor la Colegiul militar din Curtea de Argeș. Între 1948 și 1956 predă Limba Română în paralel la același colegiu și la seminarul din localitate.

După înființarea Mitropoliei Olteniei, cu sediul la Craiova, este chemat de vrednicul de pomenire, mitropolit Firmilian Marina pentru o ascultare administrativă, fiind numit consilier cultural al Arhiepiscopiei Craiovei, funcție pe care a exercitat-o cu maximă responsabilitate din 1956 până în 1961. După acest an îi este încredințată conducerea Seminarului Teologic din Craiova pe care vreme de 12 ani îl îndrumă cu rezultate administrative și culturale remarcabile. Concomitent cu funcțiile administrative deținute în Craiova, a condus către mântuire și credincioșii din parohiile Dorobănția și Hagi Enuș (1958-1973).

Anul 1973 reprezintă o nouă provocare în viața neobositului părinte Ioan, care primește de la conducătorul Bisericii Ortodoxe Române de atunci, Justinian Marina, ascultarea de Inspector General Bisericesc în administrația patriarhală, funcție pe care a deținut-o până în 1975 când același patriarh îl numește director al Seminarului „Central” din București. Rămâne în această funcție până în 1977, când, la 5 iulie, se pensionează.

În paralel cu funcțiile administrative din această perioadă și-a continuat slujirea sacerdotală la Biserica Mărtișor din București până în 2007, când a fost mutat de Domnul în ceata slujitorilor Săi cerești.

Bogata activitate administrativă a părintelui Ion Ionescu a fost

dublată de o laborioasă activitate culturală, temele preferate de acesta fiind de ordin istoric și mai ales toponimic sau exegetic. Din condeiul său au ieșit nenumărate articole despre exegeza unor cuvinte (cum ar fi „daș” ce vine din limba dacă și înseamnă „miel”), veritabile capodopere aghiografice despre existența pe țărâm românesc a unor sfinți, cum ar fi: Dasius (Dașul), Sava Gotul sau Nichita Gotul sau temerare încercări lirice concretizate în două volume de poezii apărute în anii 1995-1996.

Cercetările sale au pătruns și pe țărâm istoric catagrafiile de la 1845 apărute în Revista „Mitropolia Olteniei” fiind de mare folos cercetătorilor până în zilele noastre. În aceste catagrafii ce cuprind toate parohiile din cuprinsul județelor Mehedinți, Gorj și Vâlcea cercetătorii pot descoperi prețioase informații despre tipul bisericilor (lemn sau zid), anul construcției, numărul și felul slujitorilor (preoți, diaconi, cântăreți, paraclisieri) precum și numele acestora.

Prin cercetările sale, Preotul Ion Ionescu aduce în prim plan aspecte mai puțin abordate privind vechimea și continuitatea creștinismului pe aceste meleaguri precum și un exemplar excurs în istoria culturii și literaturii medievale românești de sorginte creștină punctând câteva momente de referință din istoria Bisericii Ortodoxe Române a secolelor XVII-XVIII.

Pentru incontestabila lor valoare, aceste studii au fost colectate și publicate de preotul Alexandru Stănciulescu-Bârda, la editura proprie, în patru volume intitulate sugestiv:

1. Icoane de sfinți slăviți ai Bisericii Țării Românești;
2. Pagini de cultură veche creștină românească;
3. Permanențe autohtone și creștine românești;
4. Începuturile creștinismului românesc.

Toate aceste volume au fost publicate în 2003 și au reprezentat, ca și studiul de față, o umilă încercare de recalificare a personalităților locale ce au adus beneficii culturale acestor meleaguri încărcate de istorie și spiritualitate.

DOMNITORUL ALEXANDRU IOAN CUZA ÎN ISTORIA ROMÂNILOR

Pr. Ilie Turcescu

Domnitorul Alexandru Ioan Cuza s-a născut pe 20 martie 1820 la Huși într-o familie de seamă¹, devenind în timp un important om politic, Domnitorul Moldovei, Domnitorul Țării Românești și apoi Domnitorul Principatelor Unite Române, primul șef de stat al României.

Descendent al unei familii de dregători moldoveni, tatăl său fiind postelnicul Ioan Cuza și mama sa Sultana Cozadini, Alexandru Ioan Cuza a primit o educație europeană. Exponent al generației pașoptiste, a luptat pentru reformă și modernizare în mișcarea din primăvara anului 1848, apoi a desfășurat o bogată activitate unionistă. Prin dubla alegere a lui Cuza, ca Domn al Moldovei și ca Domn al Țării Românești, s-a înfăptuit Unirea Principatelor Române. Reformele adoptate sub domnia sa au pus bazele organizării instituționale și constituirii statului român modern. O coaliție nefirească îl îndepărtează de la putere, acuzând abuzurile de putere ale domnitorului. Se stinge din viață în exil, întotdeauna cu gândul la România.

Alexandru Ioan Cuza provine dintr-o veche familie boierească din județul Fălciu (astăzi în județul Vaslui), mari proprietari de pământ cu diverse ranguri în administrațiile domnești din Moldova. Primii ani din viață, până în 1834, îi petrece studiind la pensionul francez Sachetti din Galați, apoi la Iași, în pensionul condus de francezul Victor Cuenim, unde îi are colegi, printre alții, pe Mihail Kogălniceanu și Vasile Alecsandri. Alexandru primește o educație europeană, obținând diploma de bacalaureat în litere la Paris, în 1835². Urmează studii universitare de drept și medicină, dar nu le finalizează, fiind atras mai mult de economie, urmând studii în acest domeniu la Paris și în Belgia. Revine definitiv în țară la sfârșitul anului 1839 și devine ofițer în armata moldovenească cu rangul de cadet, urmând în paralel studii de matematică la Iași. În 1844 se căsătorește cu Elena Rosetti, fiica unui moșier din Vaslui³. Cu

---

¹ C. C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, București, 1966, p. 61-62.

² A. D. Xenopol, *Domnia lui Cuza-Vodă*, vol. I, Iași, 1903, p. 19.

³ *Ibidem*.

aceasta, Cuza nu a avut copii, dar Elena va avea grijă de cei doi copii ai soțului, Dimitrie (1865 - 1888) și Alexandru Ioan (1864 - 1889), avuți cu amanta lui, Elena Maria Catargiu-Obrenović.

În anul 1848 a participat la Revoluția din Moldova, fiind arestat. Pornit în exil spre Turcia, a reușit să-și recapete libertatea la Brăila. Trecând în Transilvania, în mai 1848, a fost prezent la Marea Adunare de la Blaj⁴, pentru ca apoi să ajungă în Bucovina, unde, împreună cu alți refugiați, a făcut parte din Comitetul revoluționar moldovean. Din cauza holerei, A.I. Cuza a plecat în pribegie la Viena, apoi la Paris și Constantinopol, de unde, în anul 1849, s-a întors în Moldova cu noul domnitor Grigore Ghica (1849-1856), care și el era un convins partizan al Unirii. La scurtă vreme, acesta l-a numit pe Alexandru Cuza președinte al judecătoriei Covurlui, iar la 15 februarie 1851, director al Ministerului de Interne din Iași, de unde însă, deși se distinsese printr-un respect desăvârșit al legii, printr-o cinste exemplară și printr-o adâncă înțelegere față de țărănime, a demisionat chiar în același an, la 1 octombrie. Cinstit cu rangul de vornic la 18 mai 1855, a fost numit la 7 iunie 1856, tot de Grigore Ghica în postul de pârcălab la orașul și al portul Galați, unde a rămas doar până la 1 octombrie 1856, când caimacamul antiunionist Teodor Balș (1856–1857) l-a înlocuit. Nicolae Vogoride (1856–1858), urmașul acestuia la caimacamie, și el tot un adversar al Unirii, voind însă să facă din Cuza un partizan, l-a numit din nou pârcălab la Galați. Astfel, la 26 februarie 1857, Cuza își reia funcția, fiind reintegrat o lună mai târziu în cadrele armatei ca atașat al Statului Major. În mai puțin de două luni, Cuza a fost înaintat pînă la gradul de maior, ceea ce constituia un lucru cu totul neobișnuit⁵.

Cu toate acestea, A.I. Cuza n-a renunțat la ideile sale unioniste, din această cauză fiind mutat din Galați în timpul alegerilor pentru Divanul ad-hoc. Cu multă demnitate el a răspuns acestei măsuri printr-o răsunătoare demisie în care înșira toate ingerințele administrației în alcătuirea listelor electorale, și care, mai apoi, a contribuit la hotărârea Puterilor garante de a anula alegerile

---

⁴ Victor Chereșteșiu, *Adunarea națională de la Blaj. începuturile și alcătuirea programului Revoluției din 1848 din Transilvania*, București, 1986 p. 422.

⁵ Niculae Șerbănescu, *150 de ani de la nașterea lui Alexandru Ioan Cuza 1820 - 20 martie - 1970*, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul LXXXVIII, 1970, nr. 3-4, p. 352.

falsificate⁶.

La noile alegeri, Cuza a fost ales deputat al orașului Galați, ajungând astfel în Divanul ad-hoc al Moldovei, în ale cărui ședințe a avut o atitudine progresistă. Acest lucru l-a silit pe caimacamul Nicolae Vogoride să-l avanseze la gradul de colonel, numindu-l la 12 septembrie 1858 ca ajutor al hatmanului miliției, post important în ierarhia militară a Moldovei. După aceasta, la 23 octombrie 1858, Căimăcămia de trei, în lipsă de hatman, l-a însărcinat cu îndeplinirea tuturor îndatoririlor acestui post, așa că în momentul alegerii sale ca domn el era comandantul întregii armate moldovene⁷.

Faptele mai de seamă, petrecute mai apoi în viața lui Alexandru Ioan Cuza sunt cunoscute. La 5 ianuarie 1859 a fost ales domn al Moldovei, iar la 24 ianuarie 1859, domn și al Țării Românești, conducând România până la mazilirea sa la 11 februarie 1866. Între 1866 și 1873 a trăit în Apus, murind la 3 mai 1873, la Heidelberg în Germania, de unde a fost adus și înmormântat la moșia sa Rugmoasa (acum în județul Iași). Astăzi rămășițele sale pământești se odihnesc în biserica Sfinții Trei Ierarhi din orașul Iași, fiind aduse aci de la Curtea de Argeș, unde fuseseră duse în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, când pentru un timp linia frontului a trecut chiar pe la Ruginoasa.

Alexandru Ioan Cuza a fost un mare patriot, care întotdeauna a pus interesele și nevoile țării mai presus de interesele și nevoile sale. La el tot ce era național, tot ce privea neamul a găsit înțelegerea cea mai deplină. Căci, înainte de toate, el a iubit poporul și a luptat pentru ridicarea lui.

Domnia lui Cuza, deși scurtă (1859-1866), a fost una din cele mai rodnice ale istoriei noastre.

Învederat lucru este că domnitorul Unirii, spre deosebire de alții, a avut și o politică bisericească prin excelență, căutând să aducă unele înnoiri și în acest domeniu, înainte de a înfățișa aceste înnoiri, se cade a arăta care era situația din Biserica Românească din cele două principate în anul 1859, adică atunci când Alexandru Ioan Cuza

---

⁶C. C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, p. 67.

⁵ b. Reînhumarea lor s-a făcut la 20 aprilie 1947 și cu acel prilej a rostit cuvânt de proslăvire și P. F. Patriarh Juslinian, atunci vicar al Mitropoliei Moldovei (v. *Apostolul social*. I, București, 1948, p. 175-176).

⁷ *Ibidem*, p. 70.

și-a început domnia.

Această însemnată dată din istoria patriei noastre a găsit în fiecare principat românesc câte o Biserică de sine stătătoare, cu organizația și ierarhia ei aparte, în Țara Românească, pe lângă Mitropolia Ungrovlahiei, cu sediul la București, ființau episcopiile de Râmnic, Buzău și Argeș, iar în Moldova, în afară de Mitropolia din Iași, existau episcopiile de Roman și Huși. Spre sfârșitul anului 1864, aici s-a înființat numai prin ordonanță domnească – prin urmare oarecum alături de tradiția istorică și de regula bisericească – o nouă eparhie, cea a „Dunării de Jos”. Propunerea pentru înființarea ei s-a făcut mai întâi la 29 octombrie 1864, când Nicolae Krețulescu, ministrul Justiției, Cultelor și Instrucțiunii Publice a cerut Consiliului de Miniștri să aprobe acest lucru⁸. Acesta, la 3 noiembrie 1864, adunat în ședință sub președinția lui Cuza Vodă, prin Jurnalul nr. 6/1864, a găsit de bună propunerea, și a hotărât înființarea noii episcopii⁷. În urma acestora, și ca urmare a unui nou raport al ministrului N. Krețulescu către domn⁸, acesta, la 17 noiembrie 1864, a emis Ordonanța domnească nr. 1617/1864, prin care a încuviințat «înființarea unei noi eparhii ortodoxe în România sub denumirea de Episcopia Dunării de Jos» și totodată a numit «în funcțiunea de locotenent de episcop» pe arhiereul Melchisedec Ștefănescu⁹. Acesta a fost apoi înscăunat la 6 ianuarie 1865, dată ce, de altfel, după unii, marchează și începutul de ființare al noii eparhii¹⁰.

---

⁸ 6. Cu raportul nr. 52.046/1864 ; v. «Monitorul, jurnal oficial ai Principatelor Unite-Române», nr. 261 din 21 nov../3 dec. 1864, p. 1229, (se va cita «Monitorul Oficial»).

7. *Ibidem*. Pe acest Jurnal, domnitorul a pus apostila : «Se aprobă, Alexandru Ioan».

8. Cu raportul nr. 55.264 din 17 nov. 1864, *Ibidem*.

9. *Ibidem*. Pentru înființarea acestei Episcopii, să se vadă și: Arh. St. Buc., Min. Cultelor și Instr. Publice-România, *Dosar nr. 1463* (f. 256/T/1864) (*Pentru înființarea Episcopiei de Isma.il sub denumirea Eparhiei Dunărei de Jos*); *Almanahul Cultelor pe 1868*, red. sub direcțiunea d. V. Aiesandrescu-Urechia, Anul I, București, 1867, p. 106–117 (se va cita: *Almanah 1863*); N. Dobrescu, *Studii de Istoria Bisericii Române contemporane. I: Istoria Bisericii din România (1850 – 1895)*, București, 1905. p. 106.

10. v. C. C. Diculescu, *Episcopul Melchisedec. Studiu asupra vieții fi activității lui*, București, 1908, p. 12. .

În fruntea Mitropoliei Ungrovlahiei se afla mitropolitul Nifon (1850–1875), iar în cea a celei de la Iași mitropolitul Sofronie Miclescu (1851–1860). Eparhiile muntene erau păstorite de titulari: la Râmnic, Sfântul Calinic (1850–1868), la Buzău Filotei (1850–1859; t 1860) și la Argeș, Climent (1850–1862), în timp ce cele moldovene, fiind lipsite de titulari, erau cârmuite de locțiitori: la Roman, Nectarie Hermeziu Sotiriupoleos (1856–1864), la Huși, Calinic Miclescu Hariupoleos (1858–1861), iar ceva mai târziu, la nou-înființata episcopie a Dunării de Jos, cum s-a arătat, tot un locotenent de episcop, Melchisedec Tripoleos (1864). În primii ani din domnia lui Cuza, -alte trei eparhii se vacantează – Iași, Buzău și Argeș –, așa că din anul 1862 înainte, cinci din cele șapte eparhii ale țării erau conduse de locotenenți episcopali, rămânând cu titulari numai două : Mitropolia Ungrovlahiei și Episcopia Râmnicului.

Cu prilejul mișcărilor ce au avut loc în rândul ierarhilor țării, s-a produs – după unii – și prima măsură săvârșită în timpul domniei lui Cuza «în contra practicei și tradiției» Bisericii. Este vorba de Decretul din iunie 1859, prin oare, peste voința mitropolitului Nifon, arhimandritul Dionisie Romano a fost numit locțiitor de episcop la Buzău în locul lui Filotei care se îmbolnăvisese de o boală grea. Bisericele celor două principate erau autonome, în materie de dogmă și de disciplină însă, ele recunoșteau «supremația și jurisdicția canonică a patriarhului din Constantinopol». În interior, episcopii «depindeau de mitropolitul respectiv ca de cel mai înalt șef bisericesc local», care, «la rândul lui, exercita supremație canonică asupra eparhioților săi respectivi». Fiecare eparhie se administra independent, iar în dicasteria ei se judecau și procesele «căsnicești», adică de divorț.

Prin sate, preoți erau destui, căci, pentru unii eparhioți, hirotoniile nu aveau limită, întreținerea lor cădea mai ales în seama proprietarilor de moșii, iar instrucția și-o făceau fie în școlile catehetice, fie în seminariile existente pe la eparhii. Prin unele biserici se slujea încă în grecește.

Mare parte din mănăstiri erau închinat, venitul lor, scurgându-se astfel către locurile cărora le erau afierosite. Primirea de noi viețuitori în mănăstirile din țară nu era reglementată prin nici o lege specială.

În afară de aceasta, Biserica nu avea un organ central de

conducere, nu era și de drept autocefală, iar în organizarea ei puteau fi observate unele lipsuri. Toate acestea au tăcut ca duhul reformator al lui Cuza Vodă să intervină și în acest domeniu, încercând să aducă unele înnoiri. Prin acestea, după propria sa mărturisire, el n-a voit să facă Bisericii strămoșești decât numai bine, lucru ce pare a fi adevărat, căci multe din înnoiri au avut și părți pozitive.

O seamă din înnoirile lui Cuza cu privire la Biserică au fost luate prin dispozițiuni directe, speciale; altele, prin unele măsuri, ce, după unii, erau «menite să atragă atenția conducătorilor bisericești asupra situației în care se afla Biserica și să pregătească «terenul» legilor care aveau să urmeze; iar altele au fost inserate în cuprinsul unora din legiurile decretate de el pentru tînărul stat național român.

TEOLOGIE LITURGICĂ:

SUFERINȚA UMANĂ ÎNTRE SENSUL EI MEDICAL ȘI SENSUL TEOLOGIC. O ABORDARE LITURGICĂ

Pr. Drd. Florin Vânătoru

Am considerat ca fiind bine venită abordarea unei asemenea teme, având în vedere situația tensionată la care omul este supus în viața de zi cu zi. Cu toate că aceasta tema a fost tratată îndelung și minuțios de mulți Părinți ai Bisericii și de către vestiți teologi, am studiat-o și eu deoarece constat faptul că ne aflăm într-o perioadă de mari frământări și permanente crize – care, multe dintre ele se datorează (și) faptului că nu avem răbdare în suferințe și nădejde, că nu avem, mulți dintre noi, o viziune corectă asupra virtuții răbdării și nădejzii – care sunt două virtuți foarte importante, de-a dreptul indispensabile, pentru realizarea unui progres duhovnicesc în viața noastră spirituală.

Cunoaștem faptul că pentru spiritualitatea ortodoxă viața duhovnicească este o permanentă mergere înainte, o permanentă epectază către culmile desăvârșirii – care trebuie abordată existențial și trebuie trăită până la ținta ei supremă care este unirea cu Dumnezeu, îndumnezeirea. Această înaintare către desăvârșire nu este doar un urcuș, treptat și uniform, ci poartă permanent în sine caracterul unei lupte încordate în vederea dobândirii asemănării cu Dumnezeu, prin har și lucrare.

Suferința umană între sensul ei medical și sensul teologic

Viața duhovnicească, după cum o demonstrează experiența marilor Părinți duhovnicești, se desfășoară între adâncurile păcatului și piscurile virtuților. Drumul către virtute trece, obligatoriu și inevitabil, prin podoaba încercărilor duhovnicești, a ispitelor și necazurilor, a „supărărilor fără de voie”¹, a „pătimirilor fără de

---

¹ Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte despre nevoițe*, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*, Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Volumul X, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981, p. 139.

voie”². „Pentru aceea, ascetica ortodoxă face din răbdarea acestora o adevărată virtute – fiind socotită a șasea în lista tradițională a virtuților, și este pusă în legătură cu smerenia și iubirea, căci scopul lor fundamental este dobândirea smereniei sau a smeritei cugetări – care duce la adevărata iubire de Dumnezeu și de oameni. Înțelegerea adevăratelor dimensiuni duhovnicești ne apropie de ținta vieții creștine, încercarea de a le evita, eschivarea sau aparentul lor refuz, le înmulțesc, împovărându-ne înaintarea”³

În justificarea acestei concepții, spiritualitatea filocalică dezvoltă o învățătură duhovnicească de o deosebită profunzime – pe care, pe câteva, vom încerca să le scoatem în evidență în rândurile următoare. O primă idee ar fi aceea a necesității lor. Aceste încercări, ne spune Sfântul Isaac Sirul, sunt „neapărat folositoare oamenilor”⁴, indiferent de treapta lor duhovnicească. Ele sunt necesare atât celor păcătoși, pentru a-i întoarce la adevărata viață spirituală, cât și celor îmbunătățiți duhovnicește, pentru a-i consolida și ajuta să progreseze, în continuare, în asemănarea cu Dumnezeu.

Același Sfânt Isaac Sirul spune că „acela care fuge de ispite sau de încercări, fuge, de fapt, de virtute”⁵. Vorbind despre încercările sau necazurile trupești și despre cele sufletești, el ne îndeamnă să ne pregătim cu toată puterea pentru cele trupești, căci fără de acestea nu putem înainta spre desăvârșire, nu putem ajunge la lumina cea dumnezeiască. Însă față de cele sufletești ne îndeamnă să ne ferim a le trăi, cerând ajutorul și paza lui Dumnezeu. Necazurile intră în mod necesar în iconomia mântuirii, „cel ce le primește fiind scutit de necazurile veșnice”⁶.

Există o alternanță regulată, un echilibru, între bucurii și necazuri în lumea aceasta. De multe ori, lucrurile care ne-au adus, cândva, bucurii mai târziu ne pricinuesc necazuri și dureri precum și invers. În lucrurile care ne-au produs tristețe și necaz, se arată mila și răsplata lui Dumnezeu care devin prilejuri de bucurie duhovnicească. Puterea sau rezistența noastră la încercări este un

---

² Ibidem, p. 116.

³ Pr. Prof. Ioan Cristinel Teșu *Virtuțile creștine, cărări spre fericirea veșnică* Editura Trinitas, Iași, 2001, p. 101.

⁴ Sfântul Isaac Sirul, op.cit., p. 118.

⁵ Ibidem, p. 234.

⁶ Preot Prof. Univ. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitatea ortodoxă. Ascetica și mistica*, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1992, p. 141-142.

mod de a proba dragostea noastră față de Dumnezeu.

Cuviosul Nichita Stithatul consideră încercările ca fiind „mijlocul cel mai eficient de probare a prezenței sau a lipsei iubirii față de Creator, căci prin ele Dumnezeu urmărește să vadă aplecarea sufletului nostru, spre cine se înclină și cui se dăruiește el: Creatorului sau ispitelor lumii acesteia”⁷. Așadar, răbdarea duhovnicească a încercărilor ne apropie de Dumnezeu. „La început cel încercat se roagă lui Dumnezeu ca un străin, dar, pe măsura răbdării lor se apropie de Dumnezeu, devenindu-i fiu adevărat”⁸.

Calea apropierii de Dumnezeu nu poate fi alta, pentru Părinții filocalici, decât cea a încercărilor, a luptei, a lepădării și biruirii vrășmașului. Referindu-ne la cauzele încercărilor trebuie să menționăm faptul că există o pedagogie divină, în baza căreia încercările sunt necesare tuturor, pentru exercițiul duhovnicesc. „Încercarea – spune Sfântul Isaac Sirul – este de folos oricărui om... Cei ce se nevoiesc sunt încercați, ca să sporească în bogăția lor, cei leneși, ca să se păzească de cele ce-i vatămă...”⁹.

Cu privire la cauza acestor necazuri sau încercări fără de voie, Părinții filocaliei ne dau detalii foarte importante. Sfântul Maxim Mărturisitorul, ca de altfel întreaga literatură ascetică, consideră toate aceste pătimiri fără de voie ca fiind pedeapsă pentru păcat. Cauza lor primă o constituie, desigur, păcatul strămoșesc. Prin aceasta, ne spune același Sfânt Părinte, omul a ajuns într-o cu totul altă direcție, în loc să acorde cinstea cuvenită Creatorului sau Ziditorului său, adică să îndumnezeiască lumea, creația. Aceasta corespunde, de fapt, definiției sau consistenței răului, care constă în „necunoașterea cauzei celei bune a lucrurilor”¹⁰.

Aceasta, ne relatează Sfântul Maxim, orbind mintea

---

⁷ Cuviosul Nichita Stithatul, *Cele 300 de capete despre făptuire, despre fire și despre conștiință*, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Volumul VI, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1977. p. 261.

⁸ Sfântul Isaac Sirul, op. cit., p. 236.

⁹ Ibidem, p. 251-252.

¹⁰ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Volumul III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1947, p. 34.

omenească dar deschizând larg simțirea, l-a înstrăinat pe om cu totul de cunoștința pătimașă a lucrurilor care cad sub simțuri. În aceste condiții protopărinții noștri au părăsit frumusețea dumnezeiască menită să alcătuiască podoaba lor spirituală și au socotit zidirea văzută drept Dumnezeu, îndumnezeindu-o datorită faptului că e de trebuință pentru simțirea trupului; iar trupul propriu legat prin fire de zidirea luată drept Dumnezeu, l-au iubit cu toată plăcerea. Și așa, prin grija exclusivă de trup, au slujit cu toată sânguința zidirii în loc de Ziditor”¹¹.

În acest mod, ajungem la una dintre cele mai importante învățături ale Sfântului Maxim Mărturisitorul, cea referitoare la cercul vicios plăcere – durere, începutul lui, modul de declanșare și activare a lui, ca resort sau cauză inițială a durerii. Autorul acestei dureri ca și a plăcerii de care se leagă, nu este Dumnezeu ci omul. Zidind firea omenească, Dumnezeu – aflăm de la același Sfânt Părinte – nu a creat împreună cu ea nici plăcerea, nici durerea din nesimțire, ci a dat minții o anumită capacitate de plăcere, ca dorință naturală a ei, prin care să se poată bucura în chip tainic de El. Plăcerea și durerea provin din călcarea poruncii date de Dumnezeu primilor oameni. Plăcerea lucrează coruperea voinței, durerea – osânda spre destrămarea firii. Plăcerea duce la moartea de bunăvoie a sufletului, durerea – la nimicirea formei trupului¹². Spre deosebire de plăcerea naturală, zidită în om, care se orientează spre Dumnezeu, această plăcere este „o formă a senzației modelate în organul simțului, prin vreun lucru sensibil, sau un mod al lucrării simțurilor determinat de o poftă nerațională”¹³. Prin păcat, plăcerea naturală s-a alterat mișcându-se împotriva firii spre împlinirea ei prin simțuri. De aceea, Dumnezeu, dorind mântuirea noastră, a înfipt – spune Sfântul Maxim – providențial în această plăcere, ca pe un mijloc de pedepsire, durerea și moartea, ca să limiteze nebunia minții”¹⁴.

Nici în urma căderii, omul nu a realizat gravitatea ei, ci a adâncit și mai mult acest cerc vicios. El a ajuns să aibă „toată pornirea spre plăcere și toată fuga dinspre durere”¹⁵. Pentru

---

¹¹ Ibidem, p. 35.

¹² Ibidem, p. 348.

¹³ Ibidem, p. 110.

¹⁴ Ibidem, p. 336-337.

¹⁵ Ibidem, p. 32.

obținerea celei dintâi el luptă cu toată puterea, de cea de-a doua fuge cu toată sânguința, crezând că poate să despartă plăcerea de durere și să se bucure numai de ea. Însă, în plăcere, este amestecat chinul durerii, chiar dacă pare ascuns celor ce o gustă, prin faptul că domină patima plăcerii¹⁶. Încercând să-și provoace o plăcere mai mare, omul ajunge, de fapt, să-și intensifice durerea. Așadar, durerea, înțelegându-se prin aceasta suferința care însoțește orice necaz sau încercare, și moartea au fost așezate providențial de Dumnezeu, în firea omului, ca o piedică în calea păcatului și a răului. Durerea conformă cu rațiunea – spune Sfântul Maxim – este un „antidot”, iar moartea – „o consecință cuvenită”. Durerea fără de voie și moartea de pe urma ei sunt pedeapsă pentru plăcerea de bunăvoie¹⁷.

Chiar și după cădere, Dumnezeu, din iubire nemărginită față de creația Sa, a rânduit un „plan prea bun și negrăit în legătură cu ea”¹⁸, restaurarea ontologică și îndumnezeirea omului prin har. Calea ruperii acestui cerc vicios al plăcerii de bunăvoie și al durerii fără de voie l-a constituit înomenirea Fiului lui Dumnezeu. Prin Întrupare și Jertfă, Mântuitorul a primit de bunăvoie pedeapsa pentru plăcerea voluntară a firii și durerea ce o însoțește¹⁹. Omul, pentru a se îndrepta, pentru a-și reveni din această stare vicioasă, trebuia să fie zguduit stihial, să fie cutremurat în temelii ființei sale, ori încercările sunt astfel de zguduiri ale ființei noastre²⁰.

Prin Întruparea Sa și viața Sa de iubire și jertfă, Mântuitorul a dat un temei ontologic încercărilor noastre. Pilda Sa ne este exemplu deplin de răbdare și smerenie. Jertfa Sa pentru noi și pentru a noastră mântuire trebuie să ne devină un permanent îndemn de a ne lua fiecare crucea și de a ne o purta pe calea cea strâmtă, dar fericită, a viețuirii noastre. Prin Întruparea Sa, Mântuitorul nostru Iisus Hristos a venit în maximă apropiere de omul pe care a vrut să-l conducă spre culmile sfințeniei. Spre aceasta – spune Sfântul Maxim – Dumnezeu ne conduce pe două căi: - prin Providență sau pe cale pozitivă și prin Judecată sau pe cale negativă. Pe calea pozitivă Dumnezeu îl cheamă pe om la desăvârșire, la sfințenie, prin darurile cu care îi

---

¹⁶ Ibidem, p. 32-33.

¹⁷ Ibidem, p. 348.

¹⁸ Ibidem, p. 84.

¹⁹ Ibidem, p. 349.

²⁰ Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, ediția a II-a, Editura *Omniscop*, Craiova, 1993, p. 121.

binecuvintează viața duhovnicească, prin săvârșirea binelui și sezizarea raționalității creației.

Pe cale negativă sau prin judecată, omul Îl cunoaște pe Dumnezeu prin privarea pedagogică, iconomică, de aceste daruri, prin insuccesele, necazurile, bolile, suferințele personale sau ale celor apropiați, care trezesc în ființa noastră responsabilitatea și încălzesc rugăciunea către Dumnezeu²¹. Această cunoaștere este palpitantă, apăsătoare, dureroasă, este o cale mai dramatică de cunoaștere a lui Dumnezeu, Creatorul și Proniatorul nostru - spune Părintele Profesor Ioan Cristinel Teșu în aceeași lucrare.

Însă, ceea ce subliniază permanent scrierile duhovnicești ortodoxe este faptul că, spre deosebire de calea pozitivă de cunoaștere a lui Dumnezeu, în care omul, așa cum spunea și Părintele Dumitru Stăniloae, se angajează benevol, din proprie inițiativă, dintr-o dorință de desăvârșire, calea negativă o străbate fără să vrea, involuntar, din pedagogie divină și din necesitate duhovnicească. Cele două căi, după cum vom vedea, se îmbină. La cunoașterea lui Dumnezeu prin darurile Sale, deci la plăcerea în suflet sau la bucuria duhovnicească se ajunge prin îndelungi osteneți și încercări. Tot așa, în judecata lui Dumnezeu se întrezărește speranța în dragostea și bunătatea Sa nemărginită. Dacă Dumnezeu ne face să trecem prin aceste încercări, o face pentru că vrea și așteaptă să ne întoarcem la viața duhovnicească cea fericită, pe care o aduce virtutea. În primul caz, Dumnezeu ne dă bunurile netrecătoare, invitându-ne să ne unim cu El și cu alții în iubire. În al doilea caz, ne mustră pentru că nu am făcut aceasta mai înainte și de bunăvoie și ne cheamă la pocăință, prin săvârșirea în viitor a ceea ce nu am făcut în trecut ²². Însă, ambele situații sunt existențiale, în care Dumnezeu ne cheamă la dialog și ne îndeamnă la iubire, așteptând, din partea noastră răspunsul la această iubire.

Pronia și Judecata sunt prezente și oarecum devin constante ale vieții noastre duhovnicești, împletindu-se, deoarece am văzut că Sfântul Maxim spune clar că nu se poate despărți plăcerea de durere. Nimeni nu poate să aibă parte numai de plăcere, cu atât mai mult duhovnicească, după cum și în durerea, de cele mai multe ori

---

²¹ Idem, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Vol. I, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1997, p. 140.

²² Ibidem, p. 144.

trupească, se ascunde nădejdea și speranța în bucuria ce va urma acesteia. Precum Pronia este o activitate permanentă a lui Dumnezeu, tot așa și Judecata Sa se exercită permanent. Prin cea dintâi, ne cheamă spre cele bune, arătându-ne frumusețea lor, prin cealaltă, ne îngrozește cu cele contrare.

Însă, în ambele, El ne conduce, precum un tată bun își educă și îndrumă copilul pe calea cea dreaptă, atât prin îndemnuri pozitive, cât și prin privare de daruri și chiar prin pedepse²³.

Sfântul Maxim Mărturisitorul exprimă pe larg această alternanță între bucurii și necazuri, între Pronie și Judecată, spunând că „există o regulă și o lege a Providenței așezată în fapte, potrivit căreia cei ce s-au arătat nerecunoscători pentru bunurile primite, sunt povățuiți spre recunoștință prin cele potrivnice, trebuind să facă experiența celor contrare ca să cunoască purtarea dumnezeiască care le-a dăruit bunurile. Și s-a rânduit așa, ca nu cumva, îngăduindu-ni-se de Providență să ne păstrăm neclintită părerea de noi înșine pentru faptele cele bune, să ne rostogolim în dispoziția opusă mândriei, socotind virtutea și cunoștința ca izbânzi firești ale noastre, nu ca daruri dobândite prin har²⁴.

Așadar, încercările sau necazurile fără de voie sunt cauzate de abaterea noastră de la calea cea dreaptă a vieții virtuoză. Cauza generală a încercărilor, a suferinței și durerii duhovnicești o constituie păcatul, ca stare paranaturală, paranormală a vieții duhovnicești. Ele se produc atunci când omul face lucruri potrivnice firii lui²⁵.

De aceea, ele urmăresc restaurarea firii umane. Sfântul Marcu Ascetul afirmă că „necazurile care vin asupra oamenilor sunt roadele păcatelor proprii”²⁶. La rândul lui, Sfântul Maxim susține că omul

---

²³ Idem, *Spiritualitatea ortodoxă...*, p. 134.

²⁴ Sfântul Maxim Mărturisitorul, op. cit., p. 228-229.

²⁵ Ava Dorotei, *Ale celui între sfinți, părintele nostru Dorotei. Felurite învățături lăsate ucenicilor săi când a părăsit mănăstirea Avei Serid și a întemeiat cu ajutorul lui Dumnezeu mănăstirea sa, după moartea Avei Ioan, proorocul, și după tăcerea desăvârșită a Avei Varsanufie, în Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, Volumul IX, 1980, p. 607.

²⁶ Sfântul Marcu Ascetul, *Despre cei ce cred că se îndreaptă din fapte, în Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura

trebuie „să bea paharul judecății dumnezeiești”²⁷ cu un întreit scop: - stingerea păcatelor trecute, îndreptarea neatenției prezente și ocolirea păcatelor viitoare.

Sfântul Maxim dezvoltă această idee, arătând că Dumnezeu îngăduie să fim încercați pentru cinci pricini sau din cinci cauze. Cea dintâi, pentru ca fiind încercați, să dobândim discernământul duhovnicesc, care distinge limpede virtutea de păcat. A doua, pentru ca dobândind virtutea prin luptă și durere, să „o avem sigură și nestrămutată” - zice Părintele Profesor Ioan Cristinel Teșu. A treia, pentru ca înaintând în practicarea virtuții, să nu ne îngâmfăm, ci să ne smerim. A patra, ca după ce am fost ispitiți de păcat, am luptat cu el și l-am biruit, să-l urâm cu „ură desăvârșită” - susține tot Părintele Teșu. A cincea, considerată mai presus de toate, este ca, eliberându-ne de păcat și de patimă și înaintând în viața de virtute, să nu uităm slăbiciunea noastră, nici puterea Celui ce ne-a ajutat²⁸.

Sfântul Maxim Mărturisitorul lărgeste și mai mult numărul cauzelor pentru care omul este încercat, spunând că „omul rabdă pătămiri pentru una din acestea: sau pentru dragostea lui Dumnezeu, sau pentru nădejdea răsplătirii, sau de frica muncilor, sau de frica oamenilor, sau pentru fire, sau pentru plăcere, sau pentru câștig, sau pentru slavă deșartă, sau de nevoie”²⁹. La aceste cauze, pentru care Dumnezeu permite să fim ispitiți sau pentru care părăsește pe cel păcătos, Cuviosul Nichita Stithatul adaugă slava deșartă, osândirea aproapelui și fâlirea cu virtuțile. Cei păcătoși sunt încercați datorită păcatelor lor, pentru a le părăsi și a se întoarce pe calea virtuții.

Harul îngăduie ca încercările și necazurile să se întărească asupra omului, spune Sfântul Isaac Sirul, atunci când vede că în el a început să răsară mândria sau slava deșartă, până când omul își va da seama de slăbiciunea și neputința sa și va căuta să-l dobândească pe Dumnezeu, cu smerenie³⁰. Acelea sunt, așadar, încercările

---

Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Sibiu, 1947, Volumul I, p. 311.

²⁷ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Cuvânt ascetic*, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Sibiu, 1947, Volumul II, p. 311.

²⁸ Ibidem, p. 93-94.

²⁹ Ibidem, p. 119.

³⁰ Sfântul Isaac Sirul, op. cit., p. 101.

generale prin care trece omul căzut din starea harică dobândită în Taina Sfântului Botez, până la restaurarea ontologică a firii sale, până la redobândirea conștiinței prezenței și lucrării harului sfințitor în el. Însă nu doar cei căzuți în păcat sunt încercați, ci și cei înaintați în viața duhovnicească. La aceștia, încercările sunt urmări ale râvnei și stăruinței pe calea desăvârșirii. Pentru aceștia, ne spune Sfântul Isaac, necazurile sunt mai aspre și mai tari și izvorăsc din toate părțile³¹.

Lucrarea virtuții este grea și însoțită de necazuri, de aceea drumul vieții este considerat „drumul răstignirii”³², ale cărui căi sunt aspre și valuri înfricoșătoare. Pentru cei înaintați spiritual, „reaua pătimire” și suferințele duhovnicești devin o cale a crucii, a apostolatului, a muceniei – spune Părintele Ioan Cristinel Teșu. Oricât ar încerca cineva să evite și să se ferească de aceste încercări, ele sunt absolut necesare și prezente în viața aceasta. Ele constituie o încercare de fiecare zi și de fiecare ceas a iubirii noastre față de Dumnezeu. Lupta cu ispitele de voie și fără de voie face parte din iconomia divină. Întreaga viață duhovnicească este o luptă pentru dobândirea asemănării cu Dumnezeu, care ia forme variate, uneori dramatice. Viața, atât a celui drept, cât și a celui păcătos, este presărată cu necazuri. De aceste încercări nu se poate eschiva nimeni. Este foarte important, însă, modul în care cel încercat le înțelege, le valorifică spiritual și le depășește: - prin pocăință și spre mântuire sau prin desnădejde și spre osânda sa. Celui dintâi, ele îi sunt mântuitoare, celui din urmă stricătoare și pierzătoare. Aceste încercări au un caracter dramatic și paradoxal și de aceea fiecare și le face sprijin sau piedică în calea apropierii sale de Dumnezeu. În ele sunt amestecate „mângâierea și strâmtorările, lumina și întunericul, îngustarea și lărgimea”³³.

Dacă sunt înțelese în adevărata lor rațiune, duhovnicește, ele sunt semn al urcușului duhovnicesc al credinciosului. Dacă sunt acceptate cu revoltă sau chiar cu învinovățirea altora – Dumnezeu, semenii și diavoli, atunci ele sunt prilej de îndoită suferință și de osândă. Înțelese duhovnicește, ele sunt spre creșterea și înaintarea noastră spre unire în lumină cu Dumnezeu. Acuzate, ele ne devin

---

³¹ Ibidem, p. 101-102.

³² Ibidem, p. 104.

³³ Ibidem, p. 224.

cale spre o și mai accentuată cădere spirituală. Evenimentele vieții au un profund caracter și rost pedagogic: - cele bune sunt mărturie, cele rele sunt muștrare spre îndreptare. Vorbind despre scopul încercărilor trebuie să subliniem faptul că cele mai frumoase sentințe sau exprimări despre rolul duhovnicesc al încercărilor și suferințelor din această viață ni le-au lăsat Sfinții Marcu Ascetul, Maxim Mărturisitorul, Ioan Scărarul și îndeosebi Sfântul Isaac Sirul - care vorbește despre o adevărată teologie a necazurilor sau a încercărilor. Necazurile, în viziunea acestor Părinți duhovnicești au mai multe dimensiuni și urmăresc mai multe scopuri, în planul iconomiei divine, cu privire la fiecare om. Mai întâi, prin necazuri, Dumnezeu ne îndepărtează de păcate și de patimi.

Fiind o consecință a păcatelor noastre sau ale altora, încercările pot fi evitate prin ura păcatului. Pe de altă parte, el ne îndeamnă la o tot mai accentuată pocănță, prin care se restabilește transparența firii noastre în plan duhovnicesc. Prin urmare, încercările au la bază „o judecată dreaptă a lui Dumnezeu”³⁴. Scopul lor general este dobândirea vieții virtuoză într-o smerită cugetare. Sfântul Isaac Sirul spune că virtutea este maica întristării iar aceasta naște smerenia, care aduce harul Sfântului Duh³⁵. Ele sunt un mijloc de verificare a atașamentului ostentorului față de Dumnezeu sau față de lume și ispitele ei.

Celor dintâi, spune Cuviosul Nichita Stithatul, adică celor ce sporesc în dragostea față de Dumnezeu, El le dăruiește har îndoit, în timp ce pe cei robiți lumii și amăgirilor ei, Dumnezeu îi biciuește cu ispite și necazuri și mai mari, până când vor ajunge și ei, prin lacrimi, să câștige neplăcerea față de lucrurile văzute și nestatornice, îndreptându-se spre Dumnezeu, sensul și rațiunea lor supremă³⁶. Prin ostenele și necazuri, spune Sfântul Maxim, sufletul se curăță de „murdăria plăcerii și smulge cu totul afecțiunea față de lucrurile materiale, descoperindu-i paguba ce o are din iubirea față de ele”³⁷. Scopul lor este, așadar, profund duhovnicesc: - evitarea mândriei și dobândirea smeritei cugetări. Ele au scopul de a dobândi conștiința neputinței noastre și conștiința puterii dumnezeiești, de a dobândi

---

³⁴ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie...*, p. 111.

³⁵ Sfântul Isaac Sirul, op. cit., p. 202.

³⁶ Cuviosul Nichita Stithatul, op. cit., p. 261.

³⁷ Sfântul Maxim Mărturisitorul, op. cit., p. 111.

simțirea curată, duhovnicească a harului Duhului Sfânt³⁸.

Sfântul Isaac Sirul spune că răsplata nu se dă virtuții, nici osteneții pentru ea, ci smereniei ce se naște din ele. Dacă aceasta lipsește, dacă încercările sau necazurile nu îl conduc pe pătimitor la smerenia adevărată, în deșert se fac cele dintâi³⁹. Necazurile ce vin asupra noastră au scopul de a ne proba, de a ne încerca tăria credinței și puterii noastre duhovnicești, dar, în același timp, ele dau firii umane tărie, răbdare, înțelepciune și nădejde. Referindu-ne la limitele încercărilor, o învățătură constantă a Părinților filocalici este că încercările vin asupra noastră, în limitele rezistenței noastre duhovnicești, a puterii noastre de a le suporta și proporțional cu păcatele sau virtuțile personale. Ava Dorotei ne spune că Dumnezeu nu îngăduie să vină asupra noastră vreun lucru peste puterea noastră⁴⁰, iar Sfântul Isaac Sirul ne spune același lucru, într-o exprimare pozitivă: - Dumnezeu îngăduie să se trimită omului încercări pe măsura lui, ca să poată purta greutatea lor. Așadar ele sunt în limitele firii, suportabile. La fel, după răbdarea de care dăm dovadă, ni se ușurează greutatea acestora și ni se dă mângâiere. Iar după mângâiere, se mărește și dragostea noastră către Dumnezeu⁴¹.

Virtuțile au împletite cu ele întristările, ostenețiile, necazurile, însă pe măsura acestora este și mângâierea din partea lui Dumnezeu. Cuviosul Nichita Stithatul ne arată că ostenețiile sunt la început sau începătorilor, pricinuitoare de durere. Cei de pe treapta de mijloc, deprinși fiind cu nevoița, descoperă în răbdarea lor o anumită plăcere și o liniște neînțeleasă. Iar pe cei în care s-a sălășluit, prin lucrarea deplină a virtuților în Duhul Sfânt, ele îi umplu de o bucurie și o veselie negrăită, deschizându-li-se un izvor de lacrimi, ca un efect al pocăinței⁴².

Tot cuviosul Nichita Stithatul, referindu-se la bolile trupești și la semnificația lor duhovnicească, ne spune că: „Bolile sunt folositoare celor începători în viața virtuoză. Ele fac trupul neputincios, ca să-l ajute în vestejirea și slăbirea aprinderii aflătoare în el; iar cugetul pământesc al sufletului îl subțiază, în vreme ce-i

---

³⁸ Ibidem, p. 229.

³⁹ Sfântul Isaac Sirul, op. cit., p. 202.

⁴⁰ Ava Dorotei, op. cit., p. 611.

⁴¹ Sfântul Isaac Sirul, op. cit., p. 247-248.

⁴² Cuviosul Nichita Stithatul, op. cit., p. 220.

întăresc și îi împrumut curajul, de poate spune după dumnezeiescul apostol: (II Corinteni 12,10).

Dar pe cât sunt de folositoare bolile acestora, pe atât de vătămătoare sunt ele celor ce-au sporit în ostenele virtuților și sau ridicat deasupra simțurilor și au ajuns la vederi cerești. Căci îi întrerup de la îndeletnicirea cu cele dumnezeiești, le îngroașă prin dureri și greutăți partea înțelegătoare a sufletului, o tulbură cu norul descurajării și usucă lacrimile umilinței cu seceta durerilor”⁴³.

Gradul de încercare este proporțional cu patimile noastre sau cu treapta de- săvârșirii noastre duhovnicești. În general, există o simetrie între acestea. Cel mai greu încercați sunt cei mai împătimiti, mai robiți patimilor trupești și sufletești și cei mai înaintați în lucrarea virtuților. Cei învățoși trec prin „probe înfricoșătoare”, până se întorc la pocăință. Cei înaintați sunt și mai greu încercați, pentru a se arăta tăria lor în virtute. Întristările pe care Dumnezeu le îngăduie asupra noastră au mai multe nuanțe sau etape. Părinții duhovnicești vorbesc despre întristare, mânie, retragere și părăsire din partea lui Dumnezeu. Întristarea pe care sufletul o simte în încercări este de două feluri: - în legătură cu afectele de plăcere, sau cu cele de durere, depre care am văzut că vorbește Sfântul Maxim.

Cea dintâi - întristarea lumii - sau, mai degrabă, după plăcerile și ispitele lumii, este o patimă aducătoare de stricăciune în suflet și în trup și izvorăște din neliniștea față de cele vremelnice, trecătoare. Cea de-a doua - întristarea după Dumnezeu - este folositoare, mântuitoare, lucrând răbdarea ostenelelor și ispitelor și ducând sufletul către pocăință. Ea subțiază prin lacrimi iarna patimilor și norii păcatului, liniștește marea cugetării și duce, în final, la restabilirea stării noastre harice naturale, inițiale, de transparență față de lucrarea și conlucrarea cu el.

Sfântul Maxim Mărturisitorul mai vorbește depre o întristare interioară și o întristare exterioară sau despre ascunsă în suflet și alta arătată prin simțire. Cea dintâi este urmarea bucuriei din suflet, iar cea de-a doua este urmarea plăcerii trăită cu simțurile. Cea din simțuri este urmare a patimilor de bună voie ale simțurilor, cealaltă a celor fără de voie sau a încercărilor, a necazurilor ce vin asupra noastră din iconomie⁴⁴. Această îndoită întristare este urmare a celor

---

⁴³ Ibidem, p. 248-249.

⁴⁴ Sfântul Maxim Mărturisitorul, op. cit., p. 308.

două feluri de ispite. Întristarea simțirii se naște din lipsa plăcerilor trupești, pe care omul nu și le mai poate procura. Cea din suflet sau din minte se produce din lipsa bunurilor sufletului. Spre deosebire de întristarea din simțuri, pe care o provoacă patima, întristarea cea după Dumnezeu, ce isoțește încercările și pătimirile cele fără de voie e împreunată cu bucuria duhovnicească.

Dintre roadele acesteia, Sfântul Casian spune că „face pe om osârduitor și ascultător spre toată lucrarea cea bună, prietenos, smerit, blând, gata să sufere răul și să rabde toată buna osteneală și zdrobirea, ca una ce este cu adevărat după Dumnezeu. Ea face să se arate în om roadele Sfântului Duh, care sunt: - bucuria, dragostea, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, credința și înfrânarea. De la întristarea cea potrivnică, însă, cunoaștem roadele duhului celui rău, adică trândăvia, lipsa de răbdare, mânia, ura, împotrivirea în cuvânt, lenea la rugăciune...”⁴⁵. Tot Sfântul Maxim împarte întristarea în supărare, necaz, pizmă și milă, arătând că „întristarea mântuitoare”, cea după Dumnezeu este „stăpână neîndurată a patimilor” și „maica cuvioasă și slăvită a virtuților”⁴⁶.

Această întristare este hrănită de cugetarea la judecată și este susținută de nădejdea învierii. Arma ei de luptă este blândețea, rodul ei este iubirea, iar sfârșitul spre care conduce ea este Împărăția cerurilor și bucuria în bunătățile viitoare. Rodul ei este virtutea cea mai înaltă - smerita cugetare. Această întristare produce în sufletul credinciosului teama sau temerea. Aceasta este și ea de două feluri: - una curată, a celor dreapți, însemnând teama de Dumnezeu. Ea rămâne în veacul veacului și se manifestă prin grija față de curăția și neprihănirea conștiinței. Cea de-a doua, necurată, este a celor păcătoși, care așteaptă de la Dumnezeu pedepse pentru grșeli. Aceasta din urmă se stinge și trece prin pocăință⁴⁷.

Tot în legătură cu încercările sau necazurile fără de voie,

---

⁴⁵ Sfântul Ioan Casian, *Despre cele opt gânduri ale răutății*, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Sibiu, 1947, Volumul I, p. 153-154

⁴⁶ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Scrieri. Partea a doua. Scrieri și epistole hristologice și duhovnicești*. Traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1990, p. 41.

⁴⁷ Idem, *Răspunsuri către Talasie...*, p. 62.

scrierile ascetice vorbesc despre mânia lui Dumnezeu. Aceasta este întotdeauna o „mânie mântuitoare”, sub forma îngăduinței ce o acordă Dumnezeu duhurilor rele să războiască sufletul și mintea ostenitorului. Scopul acestei mâni mântuitoare este ca mintea „pățimind cele de necinste, după ce s-a lăudat cu virtuțile, să cunoască cine este dătătorul lor sau ca să se vadă dezbrăcată de bunurile străine, pe care a socotit că le are de la sine, fără să le fi primit”⁴⁸. Dacă nici acum credinciosul nu înțelege rostul încercărilor și stăruie mai departe în păcat sau în patimă, el este părăsit de harul Duhului Sfânt și de Dumnezeu Însuși. Harul Duhului Sfânt, primit la botez, se retrage, așteptând ca, prin încercările mai mari, ce vor urma sufletul să se întoarcă, prin pocăință, spre virtute.

Acest har, spun Sfinții Calist și Ignatie, este primit prin Taina Sfântului Botez, „cu totul desăvârșit”⁴⁹. Lucrarea patimilor, grija exclusivă de cele vremelnice și reaua lor întrebuințare fac ca patimile să întunece și să acopere harul. Sfântul Grigorie Sinaitul vorbește despre două trepte ale acestei lepădări harice: - una în sensul de lepădare propriu-zisă, datorită stăruinței în săvârșirea patimilor. Această învățare a sufletului și insensibilitate la lucrarea sfințitoare a harului duce la lipsirea desăvârșită de el, prin care omul se face sălaș al patimilor, „acum și în veacul viitor”.

Depărtarea harului este echivalată de către Patriarhul Calist cu pierderea chipului dumnezeiesc al vieții și introducerea celui al fiarei sau dobitocului. Celor ce viețuiesc, însă, curat, Duhul Sfânt se face „suflet sufletului”, iar roadele împărtășirii și revărsării lui sunt: - „dorirea Lui întru smerenia sărăciei, lacrima fără durere, pururea curgătoare, iubirea întregă și nemincinoasă față de Dumnezeu și față de aproapele, bucuria din inimă și veselia de Dumnezeu, îndelunga răbdare în cele ce suntem datori să le răbdăm, blândețea față de toți, bunătatea, unirea minții, vederea și lumina, puterea fierbinte pururea mișcătoare a rugăciunii, negrija de cele trecătoare,

---

⁴⁸ Ibidem, p. 234.

⁴⁹ Calist și Ignatie Xantopol, *A celor dintre monahi Calist și Ignatie Xantopol: Metodă și regulă foarte amănunțită pentru cei ce-și aleg să viețuiască în liniște și singurătate, în Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Sibiu, 1979, Volumul VIII, p. 24.

prin ținerea de minte a celor veșnice”⁵⁰.

Părăsirea din partea lui Dumnezeu se întâmplă atunci când omul face lucruri potrivnice stării lui naturale, harice. Această părăsire îmbracă și ea două forme: - una în sens de povățuire, ca o îngăduință, iar alta de lepădare. Cea în sens de îngăduință sau povățuire, aflăm de la Sfântul Marcu Ascetul, nu lipsește sufletul de lumina dumnezeiască, ci harul își ascunde prezența sa, cu scopul ca sufletul lipsit de harurile sale duhovnicești și fiind ispitit de diavoli, să caute cu frică și mai multă ajutorul lui Dumnezeu. Spre deosebire de cea dintâi, părăsirea în sens de lepădare lipsește cu totul sufletul de ajutorul lui Dumnezeu și îl predă „legat dracilor”⁵¹.

Sfântul Maxim Mărturisitorul consideră că sunt patru feluri generale ale părăsirii din partea lui Dumnezeu: - din iconomie, ca prin păruta părăsire cei încercați să se mântuiască; spre dovedire, ca la Iov și Iosif, spre întărire în credință; spre povățuire duhovnicească, ca la Apostolul, ca smerindu-se în cugetare, să păstreze covârșirea harului; spre pedeapsă, spre pocăință⁵². Notele specifice, povățuitoare sunt: - ea aduce sufletului întristare multă, o anumită smerenie și desnădejde măsurată. Ea produce în inimă frica de Dumnezeu și lacrimi de mărturisire, îsoțite de dorința de tăcere. Părăsirea în sens de lepădare lasă sufletul să se umple de desnădejde, de necredință, de fumul mândriei și al mâniei.

Când suntem cuprinși de părăsirea cea povățuitoare sau mântuitoare, trebuie să-i aducem lui Dumnezeu mulțumire însoțită de rugăciuni de iertare. În cazul celei de-a doua, trebuie să-i aducem

---

⁵⁰ Calist Patriarhul, *Capete care au lipsit, în Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Sibiu, 1979, Volumul VIII, p. 280-281.

⁵¹ Diadoh al Foticeii, *Cuvânt ascetic în 100 de capete, în Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Sibiu, 1947, Volumul I, p. 461.

⁵² Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste. Suta a doua, în Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Sibiu, 1947, Volumul II, p. 142.

mărturisirea pentru păcatele săvârșite și lacrimi de pocăință⁵³. Părinții duhovnicești subliniază faptul că și atunci când suntem încercați fără de voie, în aceste necazuri sau pătimiri se ascunde harul Sfântului Duh și mila lui Dumnezeu. Ele exprimă paradoxul iubirii lui Dumnezeu: - în toate durerile fără de voie se ascunde mila lui Dumnezeu, care atrage la pocăință pe cel ce le rabdă și îl păzește de muncile veșnice⁵⁴.

De aceea, și Sfântul Maxim consideră că toate felurile de părăsire sunt mântuitoare și pline de iubirea de oameni a lui Dumnezeu⁵⁵. Întristările ne sensibilizează la lucrarea harului. Acesta, spune Sfântul Isaac, vine în minte înainte de încercări și ne ajută, însă în simțire, după acestea. Simțirea încercărilor vine înaintea simțirii harului, pentru dobândirea libertății noastre, căci harul nu forțează niciodată. Tot așa, el nu se arată niciodată în cineva înainte de a gusta încercările⁵⁶. Tot el ne spune că acelora încercați, Dumnezeu le dă răsplata sau darul simțirii păcatelor proprii, ca nu cumva să plece de aici împovărați de aceste necazuri⁵⁷. Încercările trupești iau, adeseori, forma infirmităților, slăbiciunilor, neputințelor și a bolilor trupești, care afectează întreg echilibrul omenesc, zdruncină persoana umană în totalitate.

Mesajul Mântuitorului, transmis nouă în mod fidel de către Sfinții Părinți, este unul optimist, încrezător în izbăvirea noastră din aceste încercări și din păcat, spre viața și fericirea veșnică. (Ioan 16,33). Vorbind despre boala trupului și cea a sufletului, Nil Ascetul o definește pe cea dintâi a fi „o stare contrară firii, cumpăna elementelor din trup stricându-se din pricina covârșirii unuia, ceea ce aduce o stare potrivnică firii”⁵⁸, în timp ce boala sufletului este „abaterea lui de la judecata dreaptă”⁵⁹, datorată „patimilor

---

⁵³ Sfântul Marcu Ascetul, op. cit., p. 461.

⁵⁴ Ibidem, p. 329.

⁵⁵ Sfântul Maxim Mărturisitorul, op. cit., p. 142.

⁵⁶ Sfântul Isaac Sirul, op. cit., p. 243.

⁵⁷ Ibidem, p. 359.

⁵⁸ Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic, în Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Sibiu, 1947, Volumul I, p. 247.

⁵⁹ Ibidem, p. 247.

aducătoare de boală”⁶⁰. Bolile, în special cele trupești, sunt considerate o formă a „certării pedagogice”⁶¹ din partea lui Dumnezeu, „cercarea spre îndreptare a noastră”⁶². Ele sunt, cu adevărat, o a doua formă de asceză, un post și o înfrânare mai grea, nu doar de la mâncare și băutură, ci și de la plăceri și de la tot ceea ce procură bunăstarea trupului. Această o a doua formă de asceză suplinește lipsa sau insuficiența celei dintâi, adică trupească, împlinând și copleșind slabele eforturi ascetice cele dintâi. Boala, spun Sfinții Varsanufie și Ioan, i se socotește de către Dumnezeu, celui ce o suportă cu răbdare și mulțumire, „în loc de nevoie” (asceză) sau chiar mai mult”⁶³.

Un astfel de creștin „culege din răbdarea aceasta rodul mântuirii”⁶⁴. De aceea, acești Sfinți Părinți ne dau următorul sfat: - „Răbdă, mulțumind, și vei fi miluit degrabă de Dumnezeu”⁶⁵. Prin pocăință creștinul se împărtășește de „harul doctorului”⁶⁶. Din punct de vedere al originii lor, bolile sunt de două feluri: - „bolile din negrijă și din neorânduiala vieții” și „bolile trimise spre îndreptare, pentru neascultare”⁶⁷. Cele dintâi sunt de la fire, cele din urmă sunt de la Dumnezeu. De primele, omul scapă trăind cu grijă și după o rânduială ascetică foarte strictă; de celelalte, prin pocăință⁶⁸. Încetarea sau prelungirea bolii ține de „preștiința lui Dumnezeu”⁶⁹. Sfântul Ioan Scărarul ne încredințează că există două feluri de boli, în ceea ce privește rostul sau finalitatea lor: - boala pentru curățirea de păcate și cea venită pentru smerirea cugetului.

Un semn al răbdării bolii și al culegerii foloaselor ei este acela că, simțind boala și purtându-o, nu mai simțim din partea ei

---

⁶⁰ Ibidem, p. 247-248.

⁶¹ Sfinții Varsanufie și Ioan, op. cit., p. 115.

⁶² Ibidem, p. 189.

⁶³ Ibidem, p. 115.

⁶⁴ Ibidem, p. 115-116.

⁶⁵ Ibidem, p. 117.

⁶⁶ Sfântul Petru Damaschinul, *Învățăturile duhovnicești*, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Sibiu, 1976, Volumul V, p. 32.

⁶⁷ Sfinții Varsanufie și Ioan, op. cit., p. 493.

⁶⁸ Ibidem, p. 493-494.

⁶⁹ Ibidem, p. 495.

„tulburarea pătimirii”⁷⁰, adică o suportăm cu nădejde și răbdare, ca venind de la Dumnezeu, Cel care ne iubește și Care vrea să ne folosim de viața aceasta, pentru câștigarea celeilalte vieți.

Între lupta pentru virtute și durerea simțurilor, percepută ca o suferință trupească, există o legătură intrinsecă. Lupta pentru virtute înseamnă strâmtorarea trupului, înfrânarea lui, strunirea acestuia, după cum lipsa virtuților înseamnă dezechilibrul trupului. Mersul pe cărarea virtuților, spune Sfântul Isaac Sirul, este tulburat de mâhnire pentru trup, boli și dureri⁷¹. Atunci când, însă, sufletul ajunge să le dobândească pe acestea, durerea trupului, oricât de mare ar fi, nu mai are puterea asupra bucuriei și fericirii sufletului, procurate de roadele virtuților. Cu alte cuvinte, omul își probează valoarea și noblețea sa spirituală, tăria în ispite și încercări și nădejdea în Dumnezeu în momentele grele din viața sa, în situațiile-limită, în clipele de încercare și durere. Boala este un dialog al lacrimilor cu Părintele Ceresc, a Cărui prezență mântuitoare omul a refuzat-o în viața sa, prin slujirea față de păcat. Conștientizarea acestui fapt și lupta de întoarcere a sa, fie chiar și în ultimele clipe ale vieții, precum a făcut-o tâlharul de pe cruce, pot răscumpăra o viață de păcate, reasezându-l pe omul căit în dragostea lui Dumnezeu.

Bolile echilibrază lucrarea exacerbată a trupului, robia sau moartea sufletească. Cel care nu slujește lui Dumnezeu în chip voit dimpotrivă, se poartă cu trândăvie și nesupunere față de acesta, ne spune Sfântul Isaac Sirul, „e lăsat, fără îndoială, de Dumnezeu, să cadă în încercări ca să nu rămână virtutea nelucrată și din multă nelucrare, să se aplece spre altele și mai rele”⁷².

Ucenicii marelui duhovnic al Greciei contemporane, care a fost Părintele Porfirie, mărturisesc faptul că duhovnicescul avvă se ruga adesea cu rugăciunea: "Doamne, dă-mi cancer! Doamne, dă-mi cancer!" Șocați, l-au întrebat cum de cere acest lucru de la Dumnezeu, când ei caută să fugă și să nu audă de această boală. Iar Părintele Porfirie le-a explicat că, în suferința oncologică și mai ales în fazele ei terminale, atunci când știința medicală își demonstrează neputințele ei, când nici unul dintre oameni și nimic din ceea ce înseamnă leac omenesc nu îi mai poate schimba deznodământul vieții, cel suferind

---

⁷⁰ Sfinții Varsanufie și Ioan, op. cit., p. 492.

⁷¹ Sfântul Isaac Sirul, op. cit., p. 41.

⁷² Sfântul Isaac Sirul, op. cit., p. 50.

se află într-un dialog tainic cu Dumnezeu.

În acest dialog al suferinței, al lacrimilor și durerii, până la urmă nu mai rămân decât el singur și Bunul Dumnezeu. Dacă își conștientizează starea sa trecută și cere iertare de la El, are șansa să își răscumpere o viață petrecută, poate, în păcate și să își mântuiască sufletul. Dacă, dimpotrivă, refuză până în ultima clipă această prezență divină și se împotrivesc ei, își irosește singur și cea din urmă șansă a fericirii sale veșnice. Prin urmare, suferința și boala reprezintă o formă de descoperire mai dureroasă și uneori chiar ultimă a lui Dumnezeu, un dialog cu tot mai puține cuvinte și tot mai multe lacrimi, pentru că puterile trupești îl părăsesc pe om, încetul cu încetul, lăsând loc lucrării înalte a sufletului; o ultimă încercare și cale a Părintelui Ceresc de a-i oferi omului fericirea veșnică.

Dumnezeu smerește trupul celui trândav la nevoie, printr-o nevoie mai dureroasă – boala⁷³. Prin aceasta se arată că adevăratul scop al bolilor trupului este sănătatea sufletului. Cu cât sufletul este mai afundat în patimi, cu atât sunt mai intense nevoițele și încercările sale, până când va ajunge să-și redobândească subțirimea și pacea sa, ascultarea față de suflet. Un suflet revoltat, tiranizat de patimi care doar aparent procură plăcere, este „domesticit” și supus prin încercări grele, proporționale cu grosimea și consistența lucrărilor sale pătimase.

Despre viața omenească - prietenă intimă cu suferința și cu boala Cuviosul Paisie Aghioritul obișnuia să spună că pașaportul spre rai are neapărată nevoie de viza încercărilor, în sensul că drumul spre desăvârșire, spre fericirea veșnică a vieții viitoare trece, inevitabil, prin proba ispitirilor și a încercărilor fără de voie, a supărărilor sau pătimirilor trupești și sufletești, care îi întăresc creștinului voința și îi intensifică nevoița. Toți cei care s-au mântuit au pășit pe "calea cea strâmtă și cu lacrimi", au suportat în însăși ființa lor dureri și încercări trupești sau sufletești, cu speranța mângâierii și a răsplatei viitoare. Învățătura tradițională a Sfinților Părinți ai Bisericii Răsăritene este aceea că necazurile, suferințele, încercările, bolile fac parte din însăși condiția umană, o condiție supusă durerii și morții, din cauza păcatului strămoșesc. Sfântul Isaac Sirul consideră că necazurile fără de voie sunt neapărat folositoare oamenilor, indiferent de treapta lor duhovnicească.

---

⁷³ Sfântul Ioan Scărarul, op. cit., p. 370.

Pentru cei căzuți în păcate - spre a-i întoarce la adevăr și bine, pentru cei sporiți duhovnicește - pentru a-i conduce tot mai departe în lucrarea virtuților. "Cine fuge de ispite sau de încercări, spune Sfântul Părinte, fuge de fapt de virtute." Un alt scriitor filocalic, Cuviosul Nichita Stithatul, consideră încercările a fi mijlocul cel mai eficient de probare a iubirii noastre față de Dumnezeu și a dorinței de mântuire. Primirea lor, cu nădejde puternică în mila și ajutorul Cerescului Părinte, purtarea lor cu demnitate și noblețe sufletească îi înfrumusețează neconținut creștinului cununa mântuirii, cu nestematele virtuților; eschivarea, refuzul sau împotrivirea față de ele îl arată pe suflet a fi atașat doar de lumea aceasta și de plăcerile ei iluzorii, ceea ce poate conduce la suferință veșnică.

Așadar, necazurile fac parte din iconomia mântuirii neamului omenesc și a fiecărei persoane în parte. Despre cauzele pătimirilor trupești și sufletești Sfântul Maxim Mărturisitorul (†662) dezvoltă o învățătură duhovnicească realistă asupra cauzelor suferințelor din viața omului, toate culminând în moarte. Sfântul Părinte identifică trei căi generale prin care omul poate ajunge să Îl descopere pe Dumnezeu și, cultivând relația cu El, să își dobândească mântuirea. Cea dintâi dintre ele este socotită de Sfântul Maxim a fi lumea sau creația. Aceasta este operă a iubirii lui Dumnezeu, zidită ca un Rai potențial și o Biserică în extensie, în care omul a fost așezat ca rege și preot al tuturor celor create.

Dacă ne vom aminti neconținut - spune Sfântul Antonie cel Mare - că în viață trebuie să răbdăm mici și scurte necazuri, după moarte ne vom bucura de cea mai mare plăcere și de fericirea veșnică. Împrejurările dificile din viața noastră, care se înfing ca niște cuie în ființa noastră, ne îndeamnă la rugăciune mai simțită, iar în cursul acestei rugăciuni, prezența lui Dumnezeu ni se face și mai evidentă⁷⁴.

Contemplându-i rațiunile, adică descoperindu-i sensurile ei profunde și încercând să o transforme, printr-o lucrare duhovnicească susținută, într-o anticameră a Împărăției lui Dumnezeu, omul ajunge să Îl descopere pe Creatorul ei și să o transforme într-o scară către Împărăția cerurilor. Însă mulți dintre oameni exploatează lumea fără discernământ și nu îi descoperă decât latura de plăcere, de folosință materială, nepătrunzându-i rațiunile

---

⁷⁴ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă...*, Vol. I, p. 141.

adânci, ce conduc spre Ziditorul ei și spre mântuirea omului. Și atunci, Dumnezeu, ca un Părinte Bun și Iubitor, încearcă să se apropie de om pe o a doua cale, tot pozitivă ca și cea dintâi, calea darurilor sau a binecuvântărilor pe care le revarsă asupra tuturor, împărtășindu-le harul Său sfințitor. Viața, sănătatea, inteligența, înțelepciunea, frumusețea fizică sau morală, reușitele profesionale sau duhovnicești, toate acestea sunt roade ale împreună-lucrării omului cu Dumnezeu, ale ajutorului covârșitor primit de la Părintele Ceresc. Însă și de această dată, ca efect al trufiei luciferice, al blestematei patimi a mândriei, omul este tentat, cel mai adesea, să socotească toate aceste împliniri a-i aparține în mod exclusiv lui. În ecuația vieții sale, în care greutatea cea mai mare o are propria persoană, Dumnezeu rămâne o necunoscută sau, în cel mai fericit caz, o infimă variabilă. În acest fel, el se izolează în cochilia egoismului, rupându-se nu numai de Dumnezeu, ci și de semenii săi, se închide în carapacea iubirii de propria ființă, aflându-se într-o percepție pervertită a propriei sale valori.

Văzând aceasta, Același Dumnezeu Bun și Iubitor, Care nu vrea moartea păcătosului, ci întoarcerea lui, ca un Pedagog mântuitor, folosește o a treia și ultimă cale de ușurare a sufletului din întunericul păcatelor în care acesta trăiește și de îndrumare a lui spre lumină - calea încercărilor, a pătimirilor, a suferințelor fără de voie, a durerilor și a bolilor, nedorite și necerute, dar pe care omul le atrage asupra lui tocmai din lipsa sa de discernământ. Iar apăsarea acestora este proporțională, pe de o parte, cu virtuțile sau cu păcatele personale, astfel încât și precum învață duhovnicești Părinți cei mai încercați sunt cei virtuoși, dar și cei păcătoși; iar pe de altă parte, în cazul celor din urmă, păcatele sunt proporționale cu gravitatea, vechimea, intensitatea săvârșirii lor, cu robia față de ele. Diaconiței Olimpiada Sfântul Ioan Gură de Aur îi scria despre suferințele celor drepti că, "fiecare își va lua plata sa după osteneala sa; nu după mărimea faptei, ci după mărimea suferinței" și "cu cât lupta e mai mare, cu atât și cununile sunt mai frumoase și răsplata mai strălucită"⁷⁵.

Și cu cât viața e mai plină de dureri, cu atât vei avea mai multe

---

⁷⁵ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omiliile la Matei*, trad. de pr. Dumitru Fecioru, în col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 23, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994, p. 120.

de câștigat dacă o înduri cu mulțumire". Despre durerile celor fărădelege, Sfântul Părinte arăta că trimiterea de încercări păcătoșilor în această viață este o dovadă de imensă milostivire a Tatălui Ceresc, căci "prin răbdarea necazurilor, răul este pedepsit, iar păcatele ispășite". Sfântul Chiril al Ierusalimului ne învață că nu Dumnezeu aduce asupra noastră necazuri și încercări, ci noi înșine, din libera și greșita întrebuițare a voinței noastre, le introducem în ființa și viața noastră sau, cum se exprimă Sfântul Părinte, "fiecare dintre noi își alege pedepsele atunci când păcătuiește cu voie". Cauzele cel mai des invocate de scriitorii duhovnicești în explicarea suferințelor și a pătimirilor fără de voie sunt: păcatul strămoșesc, actualizat în multitudinea de păcate personale; lipsa de grijă și de rânduială în cele trupești și sufletești; neascultarea. În sinteză, cauza generală a tuturor încercărilor din viața omului o reprezintă păcatul personal, nebunia îndepărtării lui de Dumnezeu. Despre boala umană - o a doua formă de asceză, datorată lipsei celei dintâi Boala este socotită, astfel, o a doua formă de asceză, datorată tocmai lipsei celei dintâi. Dacă omul nu are o bună rânduială a vieții sale, o cumpătare și chibzuință a tuturor trebuințelor lui și a modului de împlinire a lor, în vederea progresului duhovnicesc, ajunge mai târziu să regrete această lipsă de discernământ spiritual. Cu alte cuvinte, excesele tinereții și ale adolescenței se resimt dramatic la maturitate și bătrânețe. Dacă nu am avut un bun control asupra vieții noastre atunci când acest lucru ne-ar fi fost în putință, vom avea de îndurat multe privațiuni și dureri mai târziu. Dacă omul nu a postit, nu s-a înfrânat, nu a trăit cumpătat atunci când ar fi putut face acest lucru, când puterile trupești și spirituale îl ajutau, va avea de suferit mai târziu pentru aceste greșeli, iar izbăvirea nu-i va mai putea veni de la un trup sleit de puterile sale prin excese și dezechilibre. Lipsa ostinelilor și a nevoințelor de voie, liber asumate conduce la primirea celor din nevoie de îndreptare și întoarcere, de pocăință și mântuire. Din această perspectivă, suferințele mai sunt socotite și „toiagul Judecătorului”, o formă a „certării pedagogice” a lui Dumnezeu, spre mântuirea noastră.

De teologia încercărilor sunt legate răbdarea și nădejdea, ca virtuți duhovnicești. Pe acest motiv, Talasie Libianul definește răbdarea ca fiind „iubirea de ostenele a sufletului”, ce constă în

„osteneli de bunăvoie și din încercări fără de voie”⁷⁶. Semnul răbdării este dragostea de osteneli, din care izvorăște o nădejde, ce devine apoi o certitudine în dragostea și răsplata lui Dumnezeu. Această nădejde este un plus de cunoaștere.

Asumarea crucii, aflarea „filosofiei” lor, adică a înțelege cauzele, limitele, dar și mijloacele de ușurare a suferinței, fie chiar și numai din punct de vedere spiritual, printr-o conduită plină de credință și speranță creștină, le ușurează apăsarea. Refuzul sau încercarea de neacceptare a lor înmulțește durerea. Din acest motiv, același Sfânt Isaac Sirul spune că „răbdarea înjumătățește durerea”, în sensul că înțelegerea profundelor semnificații ale bolii ne ajută să o purtăm cu nădejde, în timp ce prin împotrivirea față de ea, ne împovăram singuri durerea. S-a constatat medical că fiecare persoană își trăiește suferința într-un mod absolut personal, în funcție de arhitectura lui sufletească, de structura emoțională proprie, că aceleași boli și la aceleași persoane, în aceleași stadii de evoluție, produc totuși efecte diferite și sunt suportate în mod deosebit. Pentru unii, chiar și cea mai mică suferință este considerată o damnare, un necaz de nedepășit, în timp ce alții, mult încercați, se bucură pentru fiecare clipă în care durerile lor îngrozitoare par a se fi ușurat câtuși de puțin, dacă nu prin vreo terapie miraculoasă, măcar printr-o abordare duhovnicească și optimistă a șanselor de vindecare. Odată conștientizate cauzele suferințelor sale și resimțite efectele lor, un bun creștin trebuie să ceară ajutorul medicilor trupești, dar mai ales al „Doctorului și Tămăduitorului trupurilor și al sufletelor noastre”, trebuie să solicite lucrarea mângâietoare a sfințiților slujitori, prin mijloacele de vindecare trupească și sufletească, între care excelează rugăciunea.

În pilda samarineanului milostiv, El arată cine este cu adevărat aproapele cuiva: omul care se apropie de cel gol, de cel căzut în mâinile tâlharilor, de cel plin de sânge și aproape mort. Omul care se apropie de cel care este incapabil să răspundă pentru fapta bună pe care i-ar putea-o face cineva; acela care se apropie de

---

⁷⁶ Talasie Libianul, *Despre dragoste, înfrânare și petrecerea cea după minte*, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Sibiu, 1947, Volumul IV, p. 33.

cel care are nevoie de ajutor și care nu poate da nimic în schimb pentru ceea ce primește. Este cel care are nevoie de noi, dar este și cel care se apropie de cel în nevoie, în suferință. Ce om sănătos ar putea spune că nu are nevoie de nimeni sau că ar fi incapabil să se apropie de cineva în necaz și să-i ofere ajutorul?

De teologia încercărilor sunt legate răbdarea și nădejdea, ca virtuți duhovnicești. Pe acest motiv, Talasie Libianul definește răbdarea ca fiind „iubirea de osteneli a sufletului”, ce constă în „osteneli de bunăvoie și din încercări fără de voie”⁷⁷. Semnul răbdării este dragostea de osteneli, din care izvorăște o nădejde, ce devine apoi o certitudine în dragostea și răsplata lui Dumnezeu. Această nădejde este un plus de cunoaștere.

Nici un om sănătos. Ca să fii aproapele cuiva trebuie să ai un dram de sănătate autentică, ce ține nu atât de biologia proprie, ci de dimensiunea spirituală a fiecărui om. În lume, toți ne suntem aproapele unii altora, în sensul că avem nevoie de ajutor și că oferim altora ajutorul. Sau așa ar trebui să fim. Gândind la suferință și la aproapele, cât și la modul nostru de reacție față de suferința noastră și a semenului nostru, în calitate de creștini, privim la Învățătorul, Modelul de viață și Mântuitorul nostru, Iisus Hristos. El este Cel Care, ca Prunc, a avut nevoie de un aproapele, dar Care ne-a explicat și cine este aproapele. A fost și a rămas exemplul viu cu privire la modul de raportare a fiecăruia dintre noi la aproapele și cu privire la cât putem fi de aproape unii față de alții în suferință, ca fenomen, ca fapt general-uman, în suferința obiectivată în semenul nostru.

Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Samarineanul Milostiv și aproapele firii umane căzute pradă duhurilor rele, ne-a arătat ce înseamnă a fi „aproapele” cuiva, dar ne-a arătat și care trebuie să fie atitudinea fiecărui creștin față de suferință. Prin urmare suferința nu este subiect de sine stătător. Ea aparține cuiva, are un purtător. Este suferința cuiva, a unui semen de-al nostru. Prin urmare, a avea o anumită atitudine față de suferință înseamnă a avea acea raportare față de semenii care ne scoate din autosuficiența celui considerat în

---

⁷⁷ Talasie Libianul, *Despre dragoste, înfrânare și petrecerea cea după minte*, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Sibiu, 1947, Volumul IV, p. 33.

general sănătos. Înseamnă activarea în noi a acelei dimensiuni a iubirii, care depășește confortabilul și plăcutul, cultivând ceea ce este înainte de toate necesar.

Isihie Sinaitul ne învață că atunci când am fost cuprinși de necazuri, descurajări și desnădăjduiri, să facem ceea ce a făcut David: „să ne vărsăm inima noastră înaintea lui Dumnezeu și rugăciunea și necazul nostru să le vestim Domnului. Și El, care ne cunoaște starea sufletului nostru, ne va cârmui cu înțelepciune, ușurând necazul nostru și înălțându-ne din întristare”⁷⁸.

Despre nefirescul și anormalitatea suferinței În altă ordine de idei, am putea spune că aproapele este omul care se comportă responsabil și cu sens față de ceea ce omul firesc evită: absurdul suferinței în care se află semenul nostru, omul care suferă pentru altul. Acesta este înainte de toate Iisus Hristos, iar după El, sunt adevărații Lui ucenici. În toate întâlnirile cu suferința lumii, percepend-o ca stare de anormalitate, Mântuitorul nostru nu doar că nu a rămas indiferent, dar nu i-a permis să mai existe ca suferință, ca ceva care sfidează normalitatea. Da, suferința este anormalitate. Suferința este nu numai una din formele de manifestare a unei naturi ieșite din neant, imperfectă în ea însăși, ci și a unei naturi în care se manifestă absurditatea consecințelor căderii în păcat a protopărinților, a unei naturi în care există câte o părticică din întregul univers creat prin care acesta participă în mod pasiv la consecințele căderii în păcat. Păcatul este cădere în absurd și în inutil, în stupid și în anormalitate. Prin urmare, păcatul aduce sentimentul durerii în constatarea anormalității, a diminuării existențiale.

Această diminuare, această ieșire din ordinea inițială provoacă dureri multiple și diverse, nu numai în subiectul acestei ieșiri din normalitate, ci în toți descendenții lui, care de multe ori au parte de suferințe fără să fie responsabili de ele. Toate minunile Mântuitorului nostru Iisus Hristos au fost modalități de readucere la normalitate a naturii umane suferinde. Dar El a pătimit în firea sa umană, nu numai dând exemplu de cum trebuie să fim aproapele celui suferind, ci ca Cel Care s-a făcut Om spre a vindeca firea întreagă de suferință,

---

⁷⁸ Isihie Sinaitul, *Cuvânt despre trezvie și virtute*, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Sibiu, 1948, Volumul IV, p. 91.

de rău și mai ales de răutate, de acea stare în care gândești și înfăptuiești răul ca ceva firesc sau, și mai grav, săvârșești răul fără să gândești la consecințele lui.

Vindecând suferinzii, Iisus nu a disprețuit suferința. Nu a venit să sfideze sau să desființeze suferința, ci a asumat suferința lumii în firea Sa umană. Acolo, în firea Sa umană a desființat suferința prin Învierea din morți. Învierea în care nădăjduim și pentru care ne pregătim în comuniunea cu Iisus Hristos Cel Înviat și proslăvit, cu Care ne hrănim în Sfânta Euharistie, ne îndepărtează de iluzia că, fiind creștini, deci ucenici ai lui Iisus Hristos, va trebui ca aici și acum, în lumea aceasta, să scăpăm de suferință.

Suferința, fie că este a noastră, fie a semenului nostru, ne dă posibilitatea să fim aproapele unii altora, dar ea constituie pentru toți și pentru fiecare un loc privilegiat de întâlnire a unora cu alții, dar mai ales cu Hristos, aflat, cum spunea Sfântul Vasile cel Mare, în stare de jertfă, adică de suferință.

Sfântul Isaac Sirul ne spune că dacă le primim cu răbdare, cu smerenie și cu nădejde, dacă ne aducem aminte de nedreptățile săvârșite și le mărturisim cu pocăință lui Dumnezeu, atunci Dumnezeu ne va încerca prin necazuri scurte și mai mici. Dacă, însă, nu dovedim smerenie și pocăință, ci, în loc de a ne recunoaște păcatele pentru care suntem pedepsiți, ne învârtoșăm în necazurile noastre și învinovățim pe Dumnezeu pentru ele, pe oameni sau pe diavoli, considerându-ne pe noi înșine nevinovați, atunci toate acestea ne pricinuiesc „o mâhnire neîncetată și necazurile noastre se fac cumplite”⁷⁹.

Este o prezență iubitoare, asemenea unui tată bun ce își iubește copilul și, cu durere în suflet, este nevoit să recurgă la o pedeapsă, din perspectiva îndreptării copilului său și a înaltării lui pe calea cea bună. Sfinții Varsanufie și Ioan ne dau următorul sfat, în răbdarea încercărilor și înțelegerea lor duhovnicească: „Iar despre celelalte gânduri, pune în seama lui Dumnezeu tot gândul.”⁸⁰. Calea ieșirii sau a izbăvirii din aceste necazuri este întoarcerea spre Dumnezeu cu lacrimi de pocăință, răbdarea lor prin rugăciune. Dumnezeu, văzând smerenia noastră, ușurează greutatea necazurilor noastre. Stăruința în rău face, însă, ca necazurile și durerile noastre să

---

⁷⁹ Ibidem, p. 359-360.

⁸⁰ Sfinții Varsanufie și Ioan, op. cit., p. 41.

se înmulțească și să se amplifice. Ava Dorotei arată că purtarea cu răbdare, smerenie și nădejde a încercărilor îl ajută pe cel încercat să treacă prin ele nevătămat. Iar dacă acesta se necăjește și se tulbură, se chinuie pe sine însuși și se vatămă, îgreunându-și suferința.

Potrivit Sfântului Isaac Sirul „toate greutățile și necazurile ce nu sunt răbdate, au în ele un chin îndoit. Căci răbdarea micșorează apăsarea lor”⁸¹. În toate pătimirile fără de voie trebuie să privim la sensul lor, profund duhovnicesc, să le privim ca pe lucrări de întărire a noastră. Calea de a scăpa de ele nu este revolta față de lucrarea iconomică a lui Dumnezeu, ci răbdarea lor întru smerită cugetare, cu nădejdea că Dumnezeu știe ceea ce ne este de folos și ne va scăpa de ele, neîncercându-ne peste puterile noastre slăbite de păcat.

Sfântul Maslu - antidotul bolilor sufletești și trupești

Ca principiu, ni se recomandă, în necazuri, întoarcerea imediat spre Dumnezeu, cerându-i-se ajutorul Său. Stăruința în păcat înseamnă, de fapt, o amplificare a suferinței. Sau, cum rezumă Cuviosul Nichita Stithatul, modul de a ne comporta sau conduita noastră morală în suferințe, constă în lepădarea pricinii care a provocat părăsirea și alergarea spre înălțimea smeritei cugetări⁸². Orice încercare, care vine asupra noastră trebuie să fie un prilej de adâncă meditație la regresul nostru duhovnicesc, căruia i se datorează și la progresul nostru spiritual pe care îl poate aduce. Tocmai pentru acest motiv, Părinții filocalici, precum Sfântul Isaac Sirul, vorbesc alături de Sfânta Taină a Spovedaniei de o pocăință permanentă, de fiecare clipă și de o meditare neîncetată la judecată, dublate, însă, de o cugetare continuă, prin rugăciune, la ajutorul și mila lui Dumnezeu.

De teologia încercărilor sunt legate răbdarea și nădejdea, ca virtuți duhovnicești. Pe acest motiv, Talasie Libianul definește răbdarea ca fiind „iubirea de osteneli a sufletului”, ce constă în „osteneli de bunăvoie și din încercări fără de voie”⁸³. Semnul răbdării

---

⁸¹ Sfântul Isaac Sirul, op. cit., p. 247-248.

⁸² Cuviosul Nichita Stithatul, op. cit., p. 231.

⁸³ Talasie Libianul, *Despre dragoste, înfrânare și petrecerea cea după minte*, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Sibiu, 1947, Volumul IV, p. 33.

este dragostea de osteneți, din care izvorăște o nădejde, ce devine apoi o certitudine în dragostea și răsplata lui Dumnezeu. Această nădejde este un plus de cunoaștere. Cu ajutorul ei, descoperim adevăratele rațiuni sau adevărata semnificație a necazurilor. Nădejdea aceasta este „o vedere cu inima, cu partea cea mai adâncă a spiritului nostru, deci este o convingere intimă, tainică, o stare de transparență a ființei noastre față de cele de dincolo de lumea aceasta”⁸⁴. Ea ne dă certitudinea răsplatei, căci așa cum spune Sfântul Antonie cel Mare „omul care rabdă necazurile cu inimă bună și cu mulțumită, va lua cununa nestrăciunii, virtutea și mântuirea”⁸⁵.

Și, ca o treaptă supremă de despățimire, Părinții ne învață că cei desăvârșiți ajung să privească necazurile ce vin asupra lor cu un răs interior, cu un răs duhovnicesc, rod al „plânsului de bucurie făcător”, un răs superior, dar nu în sensul mândriei, ci al tăriei, al rezistenței în fața valurilor agitate și tulburi ale vieții. Este surâsul celui întărit în cercuri și care a întrezărit în acestea adevăratul lor sens, de cale spre Dumnezeu. Necazul care este suportat cu răbdare – ne spune Petru Damaschinul – este bun și folositor, iar cel care nu este suferit astfel este semn al lepădării de la Dumnezeu și este fără de folos⁸⁶. Necazurile trebuie răbdate cu smerenie și nădejde, căci Dumnezeu a rânduit după încercări și darurile. În necazurile ce vin asupra noastră trebuie să vedem purtarea de grijă a lui Dumnezeu și cinstea pe care o primește sufletul nostru din partea Slavei Sale, căci „pe măsura întristării este și mângâierea”⁸⁷ – spune Sfântul Isaac Sirul. Despre Taina Sfântului Maslu – soluția izbăvitoare și mântuitoare a Bisericii pentru omul aflat în suferință Taina Sfântului Maslu reprezintă, așa cum afirmă Paul Evdokimov, "o Taină a trupului". Adresată în special persoanei umane aflate într-o suferință provocată de boli fizice, Taina Sfântului Maslu aduce totodată și o vindecare sufletească profundă. În zilele noastre se cunosc puține amănunte cu privire la această slujbă liturgică, în special pentru că în anumite regiuni ortodoxe din Răsărit ea se petrece extrem de rar, și de regulă în cadrul familial restrâns al creștinului bolnav căruia i se

---

⁸⁴ Preot Prof. Univ. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitatea ortodoxă...*, p. 145.

⁸⁵ Sfântul Antonie cel Mare, op. cit., p. 53.

⁸⁶ Sfântul Petru Damaschinul, op. cit., p. 109.

⁸⁷ http://www.ziarullumina.ro/articole/Vasile_Răducă_-_Suferința-și-grija-față-de-semeni.html.

adresează.

Vechiul Testament vorbește despre o ungere efectuată cu ulei în șase circumstanțe diferite. Ambroise Verheul precizează în ordine următoarele situații: încoronarea unui rege, numirea unui preot sau a unui profet, sfințirea obiectelor utilizate în cult, tratarea rănilor și vindecarea unei persoane bolnave. Cu privire la ultima situație, Verheul afirmă că acest tip de ungere era destul de des utilizat de rabinii iudaici din vremea Mântuitorului. În Mishna și în Talmud se găsesc precizări legate fie de utilizarea ungerii cu ulei în ziua sabatului (care era permisă în detrimentul celei cu vin sau oțet), fie de compoziția compresei care putea fi aplicată pe zona dureroasă a persoanei bolnave.

În tratatul Berakhot din Talmud se precizează următoarele: „Se permite să se facă șîntr-o zi de sabat o compresă pentru o persoană (bolnavă) cu vin și ulei parfumat amestecate cu apă”. Dacă în lumea iudaică a Vechiului Testament, și în lumea greacă în general, ungerea cu ulei era considerată drept un remediu pur natural în anumite cazuri de boală, odată cu Noul Testament lucrurile cunosc o schimbare profundă. Uleiul capătă nu doar o semnificație vindecătoare intrinsecă, ci devine materia principală a unei Taine axate pe vindecarea omului ca întreg, dar în special a trupului lovit de boală a acestuia: Sfântul Maslu. Astfel, în Evanghelia după Marcu, la capitolul 6, versetele 12-13 citim: "Și ieșind, Apostolii propovăduiau să se pocăiască. Și scoteau mulți demoni și ungeau cu untdelemn pe mulți bolnavi și-i vindecau". Pasajul acesta pare a face o conexiune care va fi amintită adesea în cursul istoriei creștine, și anume aceea dintre Taina Maslului și slujbele de exorcizare, dar ne oferă și o legătură cu iertarea păcatelor. Până în prezent, în majoritatea mănăstirilor și bisericilor de parohie unde se efectuează o slujbă de exorcizare a unei persoane posedate, aceasta este integrată de obicei sau urmează după săvârșirea Tainei Sfântului Maslu.

De asemenea, persoana bolnavă este sfătuită să se spovedească înainte de primirea Tainei, urmând să primească Împărtășania după ce i-a fost administrată Taina. Însă pasajul cel mai consistent cu privire la Taina Sfântului Maslu din Noul Testament apare în Epistola Sfântului Apostol Iacov, care precizează următoarele: "Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii

și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn, în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate, se vor ierta lui. Mărturisiți-vă deci unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul, ca să vă vindecați, că mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului" (Iacov 5, 14-16). Despre importanța textului din Epistola Sfântului Apostol Iacov Textul scripturistic de mai sus este cel mai citat și mai comentat ori de câte ori un Sfânt Părinte dorea să ofere mai multe detalii cu privire la istoricul, conținutul sau scopul Tainei. De aceea, ne vom opri puțin asupra sa pentru a observa de ce este atât de semnificativ pentru dezvoltarea ulterioară a Tainei.

Sfântul Apostol Iacov recomandă persoanei bolnave să cheme preoții Bisericii. În cursul istoriei, acest plural a căpătat conotații absolute, deoarece Taina Maslului este singura dintre toate cele șapte care nu poate fi efectuată de un singur slujitor. În toate scrierile patristice, această regulă este reamintită de fiecare dată. Se consideră, așadar, că Sfântul Apostol Iacov nu a pus la îndeplinire acel plural. Care ar fi conotația acestui aspect? În primul rând faptul că, în esență, Taina Maslului încearcă să adune comunitatea în jurul persoanei bolnave, astfel încât aceasta din urmă să poată fi reintegrată atât trupește, cât și duhovnicește.

În istoria Bisericii, una dintre ideile permanente a fost aceea că boala nu este deloc o realitate necesară și normală. Boala este o urmare a căderii inițiale a omului în păcat. Este adevărat că nu toate bolile prezente au drept cauză păcatul personal, dar unele dintre ele au această cauză. De aceea, se cere să vină mai mulți preoți, acordându-se astfel Tainei și un caracter de iertare, de împăcare cu comunitatea Bisericii, ai cărei reprezentanți principali sunt preoții. Vindecarea, dacă urmează Tainei, se datorează comunității, nu capacității extraordinare a unui singur preot. Poate că este și aceasta o explicație a numărului multiplu de preoți care trebuie să fie prezenți la săvârșirea Tainei.

Despre șansa iertării păcatelor prin Taina Sfântului Maslu Un al doilea aspect al Tainei Maslului subliniat de Epistola Sfântului Apostol Iacov constă în rugăciunea preoților pentru persoana bolnavă și ungerea ei cu untdelemn. Această ungere, care este efectuată de șapte ori în cursul Tainei, are o legătură interesantă cu Taina Mirungerii. Deși Epistola Sfântului Apostol Iacov nu stabilește

nici o legătură în acest sens, istoria liturgică a Bisericii cuprinde asemănări interesante între rugăciunea pentru sfințirea untdelemnului în vederea ungerii prebaptismale (care se administrează înaintea afundării întredite din Taina Botezului), rugăciunea Sfințirii Sfântului și Marelui Mir și a untdelemnului de la Taina Sfântului Maslu. Într-un fel, Taina Maslului îi reamintește persoanei bolnave de făgăduința vieții curate făcută la Botez și care din cauza propriei slăbiciuni a fost încălcată.

Desigur, aceasta nu înseamnă că Taina Maslului este menită să descurajeze într-un fel sau altul persoana bolnavă, ci doar să trezească în ea dorința de pocăință, de schimbare a vieții. De aceea, adesea, Taina Maslului este precedată de Taina Pocăinței și este urmată de împărtășirea cu Sfintele Taine. Al treilea aspect important al Tainei Sfântului Maslu subliniat de Epistola Sfântului Apostol Iacov constă în precizarea scopului său îndoit în formă, dar unic în esență: vindecarea trupească și sufletească, adică a omului ca întreg. Părintele Stăniloae afirmă, de exemplu, că Taina Sfântului Maslu nu este îndreptată exclusiv spre vindecarea trupească, ci și spre ștergerea acelor păcate de care nu ne mai aducem aminte, precum și a rădăcinilor pe care patimile le-au creat în noi prin efectuarea unor acte păcătoase pe o perioadă îndelungată de timp⁸⁸.

Despre Untdelemnul Sfințit - materia Tainei Am subliniat în rândurile anterioare, care erau scopurile ungerii cu untdelemn în perioada Vechiului Testament. O parte dintre acestea se regăsesc și în cadrul diverselor slujbe ale Bisericii, uneori sub forma unor denumiri interesante (untdelemn împărătesc), altele sub forma unor reale scopuri practice (așa cum este vindecarea în cadrul Tainei Maslului). Pentru a putea detalia de ce untdelemnul este materia principală utilizată în cadrul Tainei Maslului nu avem nevoie de o analiză prea profundă. Untdelemnul era utilizat încă din Antichitate pentru a vindeca diverse boli sau pentru a ameliora rănille căpătate în muncile câmpului sau în războaie. De altfel, majoritatea protestanților consideră până astăzi că Taina Maslului este o simplă formă dezvoltată a actului practic de ungere cu untdelemn în cazul unei boli, fără a oferi cu adevărat și o ușurare sufletească și fără a crea posibilitatea întâlnirii între Dumnezeu și om.

---

⁸⁸ Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Editura I.B.M.B.O.R., București, 2004, p. 174.

Desigur, această opinie este eronată din punct de vedere ortodox, însă la baza ei stă atitudinea protestantă cu privire la textul cuprins în Epistola Sfântului Apostol Iacov. Luther a fost cel dintâi care a criticat această epistolă și a exclus-o din propriul "canon" biblic, deoarece cuprindea o idee esențială care contrazicea conceptul său de sola fide, și anume că, pentru a dobândi mântuirea, mai avem nevoie și de fapte. Așadar, istoria protestantă ulterioară s-a putut debarasa cu ușurință și de Taina Maslului totodată, deoarece cel mai important text scripturistic pe care îl avea aceasta la bază se găsea tocmai în această epistolă. Nu este de mirare că protestanții au respins apoi și mărturiile patristice bazate și ele tocmai pe acest text esențial.

În Ortodoxie însă, materia Tainei nu a fost niciodată un simplu remediu pământesc. Nu măslinile sunt cele care fac uleiul bun pentru vindecare, ci harul lui Dumnezeu. Acest fapt poate fi observat și din rugăciunea de sfințire a untdelemnului: "Doamne, Care cu mila și cu îndurărilor Tale tămăduiești zdrobirile sufletelor și ale trupurilor noastre, Însuși, Stăpâne, sfințește untdelemnul acesta (în acest moment al citirii rugăciunii acesteia, toți preoții binecuvântează untdelemnul), ca să fie celor ce se vor unge din el spre tămăduire și spre izbăvirea de toată patima și întinăciunea și de toată răutatea. Ca și întru aceasta să se preaslăvească Preasfânt numele Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin"⁸⁹. Această rugăciune frumoasă, creată de-a lungul secolelor, își are un corespondent încă din timpul Sfântului Atanasie cel Mare. Unul dintre cunoscuții săi, Serapion de Thmuis, este primul autor al unei Molitfelnic, adică al unei colecții de rugăciuni și rânduieli liturgice. Desigur, timpul a trecut, iar această colecție a devenit doar o simplă piesă de muzeu pentru liturgiști.

Însă, prin străduința părintelui Ioan I. Ică jr., conținutul acestui prim Molitfelnic a fost tradus în limba română pentru prima dată în anul 2008. Aici există două rugăciuni care prezintă accente asemănătoare cu cea cuprinsă în cadrul slujbei Sfântului Maslu. Iată textul primei rugăciuni, care este extrem de importantă pentru subiectul legat de Taina Sfântului Maslu: "Te chemăm pe Tine, Cel ce ai toată puterea și stăpânirea, Mântuitorul tuturor oamenilor, Tatăl Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, și ne rugăm să

---

⁸⁹ Molitfelnic, Editura I.B.M.B.O.R., București, 2002, pp. 136-137.

trimiți din ceruri peste acest untdelemn o putere tămăduitoare, ca să fie pentru cei ce se ung sau gustă din aceste făpturi ale Tale spre depărtarea a toată boala și neputința, spre antidot al oricărui demon, spre izgonirea oricărui duh necurat, spre alungarea oricărei fierbințeli și tremur și a oricărei neputințe, spre har bun și iertarea păcatelor, spre leac al vieții și mântuirii, spre sănătatea și întregirea sufletului, trupului și duhului, spre înzdrăvenire desăvârșită. Să se teamă, Stăpâne, orice lucrare satanică, orice demon, orice sfat al celui potrivnic, orice lovitură (...) de Numele Tău sfânt pe care l-am chemat acum, și de numele Unuia Născut, și să se depărteze de la cele dinlăuntru și din afara robilor Tăi aceștia ca să se slăvească numele lui Iisus Hristos, Care S-a răstignit pentru noi și a Înviat, și a luat asupra Lui bolile și neputințele noastre și va veni să judece viii și morții. Că prin El Ți se cuvine slava și puterea în Duhul Sfânt în toți vecii vecilor. Amin⁹⁰. Așadar, putem spune în mod clar că Taina Maslului avea o structură organizată încă din timpul secolului al IV-lea, deși aceasta era una destul de scurtă.

Fiecare Sfântă Taină a fost așa la început, modificările intervenind în timp și lungind treptat durata serviciului liturgic. Despre caracteristica pastoral - misionară a Sfântului Maslu În afara importanței sale practice de vindecare, Maslul are în mod clar o componentă de pastorație. „Preotul se poate apropia extrem de mult de persoana bolnavă și o poate îndruma din multe puncte de vedere pe calea mântuirii. Desigur, această ocazie nu trebuie să fie, de asemenea, una de realizare a diverselor practici neconforme cu Taina (precum deschiderea Evangheliei pentru a se ghici dacă bolnavul va supraviețui sau nu; utilizarea untdelemnului rămas de la Taină pentru a sfinți diverse obiecte aparținând persoanei bolnave - haine, amulet⁹¹. Pentru o detaliere în acest sens, inclusiv a componentei pastorale, este potrivit să se citească studiul Părintelui Profesor.

Însă, mai presus de toate, bolnavul trebuie să simtă reintegrarea sa în comunitate. Nu trebuie să uităm că orice vindecare vine, în primul rând, prin intermediul unei familii iubitoare, iar familia iubitoare a unui creștin este întotdeauna Biserica. Despre diferențele canonice și deosebirile dogmatice dintre Apus și Răsărit

---

⁹⁰ Canonul Ortodoxiei, vol. I, trad. diac. Ioan I. Ică jr., Sibiu, 2008, p. 866

⁹¹ Vasile Răducă, *Taina Sfântului Maslu în viața creștinului*, în revista *B.O.R.*, nr. 7-10/1989, p. 175.

cu privire la scopul Sfântului Maslu Separarea teritorială între Apus și Răsărit a condus în timp și la diferențe majore cu privire la Sfintele Taine. În timpul perioadei scolastice, și în special între secolele X-XII, Taina Sfântului Maslu a căpătat o altă conotație în Apusul Europei. Practic, ea a fost asociată în întregime cu momentul morții, fiind considerată drept pecetluirea finală înainte de trecerea creștinului la cele veșnice. Denumirea ei a devenit astfel cea de extrema unctio, ungerea finală. Acest fapt s-a petrecut datorită ideii că orice Taină are un efect îndreptat exclusiv asupra sufletului. Scolasticii considerau că trupul uman este doar un instrument al sufletului și că orice efect benefic al unei Taine nu poate avea loc decât asupra părții celei mai importante a omului.

Spiritualizarea excesivă, această transformare a omului într-un fel de înger încarcerat în trup, a condus la ideea că Taina Maslului nu promite decât o iertare a păcatelor pentru ca omul să poată fi primit în mod eficient în Rai. Conciliul Vatican II a condus la o schimbare în acest sens, iar Taina a început să fie administrată și persoanelor care nu se află doar în situația de moarte iminentă, dar a rămas o Taină adresată doar celor bătrâni și bolnavi care se simt aproape de sfârșit. Cu alte cuvinte, modificarea a fost mai mult formală, și nu de fond. În Ortodoxie însă, orice persoană poate primi Taina Maslului, indiferent de vârstă sau de gravitatea bolii.

Sfântul Maslu este, fără îndoială, cea mai „smerită” dintre toate cele șapte Taine. O considerăm smerită, deoarece la ea participă de obicei doar credincioșii care cunosc ceva mai detaliat viața duhovnicească a Bisericii, dar și pentru că teologii s-au dovedit destul de puțin preocupați de o interpretare amănunțită a ritualului ei. Cu alte cuvinte, Taina Sfântului Maslu este adesea ignorată sau considerată ca fiind semnificativă doar pentru persoanele în vârstă sau cele bolnave. Vom încerca să schimbăm această optică eronată prin mai multe analize care să demonstreze de ce Taina Sfântului Maslu merită cu adevărat un loc de frunte în viața creștinului și nu doar unul secundar⁹².

De ce este importantă Taina Sfântului Maslu pentru credincioșii de rând, adică pentru laici și mireni? Credincioșii Bisericii sunt, de regulă, preocupați să afle cât mai multe despre

---

⁹² A se vedea și articolul: [http://www.ziarullumina.ro/articole;1832;1;67593;0;Adrian Agachi Este-cineva-bolnav-între-voi-Să-cheme-preoții-Bisericii....html](http://www.ziarullumina.ro/articole;1832;1;67593;0;Adrian%20Agachi%20Este-cineva-bolnav-%C0%BBntre-voi-S%C0%A1-cheme-preo%C0%B7ii-Bisericii....html).

slujbele liturgice. Acestea constituie forma principală de contact cu Dumnezeu în Ortodoxie. Biserica Ortodoxă nu promovează nici o religie a cărții și nici una pur abstractă. De aceea, prima impresie cu impact enorm asupra unui necunoscător al Ortodoxiei este generată de participarea la minunatele slujbe liturgice care alcătuiesc într-o proporție covârșitoare ceea ce un creștin consideră a fi modul cel mai intens de comunicare cu Dumnezeu în afara rugăciunii personale.

Însă, la o analiză mai atentă a vieții creștinilor din zilele noastre, constatăm că prezența lor la slujbele liturgice se reduce de regulă la Sfânta Liturghie și, atunci când împrejurările o cer, fie la cununia unor prieteni apropiați sau a rudelor, fie la botezarea copiilor acestora. Taina Maslului este, adesea, ignorată sau considerată ca fiind o slujbă adresată exclusiv celor bolnavi sau celor bătrâni. Desigur, o incursiune în istoria scripturistică și liturgică a Tainei Maslului dovedește că aceasta este o părere eronată.

Este adevărat că scopul principal al Tainei Maslului pare să constea în vindecarea trupului, așa cum afirmă spre exemplu⁹³, dar nu trebuie să uităm că ea se adresează în egală măsură și sufletului, curățind păcatele pe care le-am uitat și ajutând la distrugerea rădăcinilor patimilor care au invadat inimile noastre.

Din nefericire, aspectul din urmă este cunoscut de foarte puțini creștini și el merită detaliat și aprofundat cu fiecare ocazie. De aceea, îi îndemnăm pe această cale pe cei care consideră că nu au nevoie de Taina Sfântului Maslu să se gândească la propria viață duhovnicească. O gândire cu adevărat profundă ne va spune că nu am ajuns la desăvârșire, iar Taina Maslului, unde se adună persoanele bolnave și bătrâne, ne poate arăta, de asemenea, cât de mult au alte persoane nevoie de ajutorul nostru. Taina Maslului ne pune în legătură cu mădularele bolnave ale Bisericii, care au multă nevoie de un sprijin din partea comunității. Așadar, trebuie să încercăm să privim cu alți ochi această Taină pe care mulți creștini, din păcate, o ignoră aproape întotdeauna. De ce este importantă Taina Maslului pentru teologi?

Dacă pe tema Tainelor Botezului, Euharistiei sau Pocăinței există nenumărate studii, articole, prezentări și cărți voluminoase, nu același lucru se poate spune și despre Taina Sfântului Maslu. Este

---

⁹³ Paul Evdokimov, *Ortodoxia*, trad. arhiepiscopul Irineu Ioan Popa, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1996, p. 325.

șocant să observi cât de ignorată poate fi din punct de vedere teologic această Taină atât de importantă. De regulă, atunci când un teolog dorește să scrie câteva aspecte despre toate cele șapte Sfinte Taine, Taina Maslului este pusă la urmă și, de regulă, are cele mai puține pagini dedicate. Această situație se menține în toate țările ortodoxe și rămâne la fel și în Apus, unde studiile de interes pe această temă sunt adesea pline de concluzii forțate, fiind influențate de dezvoltarea diferită a Tainei în zona respectivă. Sfinții Părinți au scris totuși despre această Taină, chiar dacă nu i s-a dedicat niciodată un tratat cuprinzător.

Doar din punct de vedere liturgic se poate spune că Taina Maslului a beneficiat de un tratament mai conform cu importanța ei. Practica liturgică a Bisericii a confirmat semnificația ei pentru viața creștinilor. Din punctul de vedere al unui teolog însă, este clar că lucrurile au nevoie de o schimbare profundă. Este nevoie de mai multe analize teologice, de mai multă importanță acordată acestei Taine, nu pentru că ar fi un subiect "original", o "mină de aur" sau o cale sigură de publicare și obținere a unui succes comercial. Este nevoie în primul rând de o aplecare duhovnicească și o sesizare cu multă delicatețe a impactului Tainei în viața Bisericii. Trebuie să descoperim și să punem în valoare răspunsuri la întrebări legate de dezvoltarea istorică a Tainei Maslului, semnificația ei pentru Sfinții Părinți și viața liturgică a creștinilor sau importanța ei pentru activitatea pastorală a preotului ortodox.

Deoarece aceste întrebări nu au cum să capete un răspuns doar prin intermediul activității predicatoriale a preotului, rolul teologilor rămâne imperios și, în momentul de față, există deja câteva semne pozitive în acest sens, al căror rod sperăm să fie cât mai bogat și să cuprindă de asemenea și câteva soluții în vederea unei cunoașteri mai ample a Tainei și de către credincioșii simpli prin evitarea unui limbaj teologic stufos și hiperspecializat. De ce este importantă Taina Maslului pentru misiunea pastoral - duhovnicească a preotului? La această întrebare preferăm să lăsăm un preot să răspundă. Într-un studiu publicat în anul 1989, Părintele Profesor Vasile Răducă afirma următoarele: "Semnul dragostei din partea comunității ecleziale vine să confirme și raporturile bolnavului cu semenii. Știut fiind că multe dintre suferințele fizice se datorează stărilor conflictuale și tensiunii sufletești, lipsei de relații normale cu

semenii, nu de puține ori creștinul bolnav este posibil să fie chinuit de gândul că boala lui se datorează realmente păcatelor lui față de semenii, iar co-participarea acestora la suferința bolnavului vine să confirme că, din partea semenilor, acesta se bucură de dragoste, înțelegere și rugăciune la Dumnezeu, ca Dumnezeu să dispună modul în care fratele lor să fie izbăvit de suferință. (...)

Prezența mai multor preoți, cu darurile și personalitatea lor, la casa sau la căpătâiul bolnavului, vine să sporească atmosfera de rugăciune care se creează la căpătâiul bolnavului, afirmând caracterul profund eclezial al acestei Sfinte Taine⁹⁴. Într-o asemenea atmosferă de rugăciune pentru persoana bolnavă, preotul are ocazia, poate unică, de a discuta într-un cadru solemn cu bolnavul și a-i deschide acestuia mintea și inima în vederea primirii lui Hristos. Uneori, se poate dovedi ultima șansă pentru a face acest lucru. Alteori, va fi doar începutul unei vieți creștine reînnoite prin vindecarea miraculoasă și regenerarea sufletească. Însă, pentru a face acest lucru, preotul trebuie să fie pregătit el însuși să primească în inima sa suferința persoanei. Oare ce putem face mai mult atunci când un mădular al Bisericii suferă, decât să suferim și noi alături de el? Vom încerca și noi, prin materialele pe care le publicăm aici, să suferim alături de cei care suferă și să sprijinim, cu puținul pe care îl avem, misiunea pastorală a Bisericii. În definitiv, nu doar rugăciunea preotului, ci și cea a comunității, lucrează spre vindecarea persoanei bolnave.

Concluzii

Ca urmare, viața noastră duhovnicească se desfășoară într-un registru spiritual foarte larg: - din adâncurile păcatului și din „ceața patimilor” spre culmile virtuții și lumina dumnezeiască. În funcție de eforturile noastre ascetice este și starea noastră pe treptele ei atât de numeroase. „De pe dealurile bucuriilor - afirmă Părintele Profesor Dumitru Stăniloae - în văile necazurilor, așa decurge viața omului duhovnicesc; dar ea înscrie un real progres în aceste alternanțe. Bucuriile, pentru răbdare, sunt tot mai curate, mai spiritualizate, mai nepătate de mulțumirea de sine; necazurile sunt tot mai ferm răbdate. Propriu-zis, bucuriile sunt domolite de siguranța

---

⁹⁴ *Taina Sfântului Maslu în viața creștinului*, în revista *B.O.R.*, nr. 7-10/1989, pp. 183-184.

necazurilor ce vor veni, iar necazurile, răbdate cu un amestec de seninătate, de răs interior, cum ar zice Sfântul Ioan Scărarul, prin siguranța bucuriilor ce vor veni la rând. Deci, fie oricât de schimbătoare împrejurările externe în care se desfășoară viața omului duhovnicesc, lăuntric ea a ajuns la un fel de nivelare, care îi dă o statornică liniște. E tăria spiritului în fața valurilor lumii”⁹⁵.

Oscilând între aceste două limite, viața trece inevitabil prin proba încercărilor duhovnicești, în vederea înaintării ei pe o treaptă superioară de desăvârșire. Necazurile neacceptate ne dublează greutatea suferinței, cele înțelese duhovnicește, ne-o înjumătățesc. Dacă vrem ca viața noastră să fie o înaintare din treaptă în treaptă spre piscul sfințeniei creștine, proba pătimirilor fără de voie trebuie trecută cu răbdare, nădejde, pocăință și smerenie, toate acestea în rugăciune curată către Tatăl nostru Cel ceresc, de la care ne vine tot ajutorul. Acesta este drumul viețuirii duhovnicești creștine: - împreună pătimire cu Iisus Hristos, cu nădejdea învierii și răsplatei, pe măsura eforturilor noastre ascetice. Este calea pe care au străbătut-o toți cei iubitori de frumusețe spirituală, urmând pilda Mântuitorului nostru Iisus Hristos: - Sfinții apostoli, mucenicii, mărturisitorii, cuvioșii, monahii și nu în ultimul rând creștinii obișnuiți.

La aceasta ne îndeamnă Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, cerându-ne să purtăm jugul sau crucea desăvârșirii, a încercărilor și necazurilor din această viață și lume trecătoare, asigurându-ne totodată că biruința Lui este și biruința noastră. Viața este, așadar, o alternanță între bucurii și necazuri, între succese și eșecuri, între împliniri și înfrângeri. Nu există muritor care să fi avut parte, în această viață, numai de bucurii, după cum nu există om care să fi cunoscut numai înfrângerea.

Bucuriile nu pot fi perfect detașate de necazuri, nici acceptate doar de ele, în defavoarea încercărilor și necazurilor. Cel ce nu și-a zidit viața pe temelia credinței, ar putea înclina să creadă că aceasta este, mai degrabă, o „vale a plângerii”, odată ce venim în lume plângând și plecăm din ea suspinând, fie după ea, fie de durere. Povestea vieții fiecăruia dintre noi, privită dintr-o perspectivă pur firească, naturală, are aspectul unei drame cu un sfârșit tragic, un 19 fiasco. Privită din punctul de vedere al credinței, ea este o victorie

---

⁹⁵ Preot Prof. Univ. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitatea Ortodoxă...*, p. 142.

asupra suferinței și a lumii, o biruință și o depășire a lor, în Iisus Hristos.

Necazurile noastre fac rugăciunea noastră tot mai curată și mai simțită, o spală cu lacrimi. Iar atunci când ne rugăm cu stăruință, nu se poate ca Iisus Hristos să ne lase uitați și întristați, să ne priveze de mângâierea și ușurarea Sa cea blândă. El „Cel ce șterge lacrima de pe obrazul tuturor”, Cel ce șterge suferințele lumii, nu va întârzia la infinit să ne caute. S-ar putea să întârzie, pentru că are de șters lacrimile de pe fețele triste ale multora, pentru că vrea să răspundă rugăciunilor celor ce l-au invocat cu credință și stăruință. Nu-și va opri la infinit izvorul revărsării darurilor Sale față de noi, iar atunci când vom fi vizitați de El, de Însuși Mîntuitorul sufletelor noastre, vom simți o fericire și o pace mai presus de durere și de suferință, de lacrimă și nevoință. Vom conchide, împreună cu Sfântul Apostol Pavel ca „Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu – Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu noi, cu toți. Amin.”

CUVÂNT DIN AMVON:

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ LA DUMINICA A V-A DIN POSTUL MARE
(SFÂNTA CUVIOASĂ MARIA EGIPTEANCA). DESPRE TĂIEREA LEGĂTURII
PĂCATELOR PRIN POCĂINȚĂ

Pr. Lect. Dr. Ioniță Apostolache¹

„Vânărilor sufletului și patimile trupului le-ai tăiat cu sabia postului; păcatele gândului cu tăcerea sihăstriei le-ai înecat; și cu curgerea lacrimilor tale ai adăpat toată pustia și ne-ai odrăslit nouă roadele pocăinței; pentru aceasta cinstim pomenirea ta, cuvioasă!” (Slavă ..., la Vecernia Sfintei Cuvioase maicii noastre Maria Egipteanca)

Postul cel Mare este prijelul rânduitor de Biserică în primul rând pentru pocăință. Fiecare duminică premergătoare Dumnezeieștii Învieri aduce cu sine toate cele necesare întăririi urcușului duhovnicesc până la bucuria întânirii cu Hristos în lumină. Muntele este înalt, cărările sunt cu anevoie de urmat, povârnișurile sunt grele și văile adânci. De pe culme însă se vede toată frumusețea osteneții căci acolo, pe locul cel mai înalt, așteaptă Domnul să ne șteargă sudoarea, să ne oblojească rănilor, să ne sărute și să ne pună cunună de daruri.

Cele șase popasuri duhovnicești ale Postului Mare le socotim, după învățătura Bisericii, în duminicile premergătoare Sfintei Învieri. Tematica prin care se definesc adăugă în logica înțeleșurilor dohovnicești de care avem atâta nevoie o serie de evenimente pilduitoare, certificate și probate de istoria noastră bisericească. Așa se face că, prima Duminică a Postului Mare, numită și a „Ortodoxiei”, amintește despre biruința reștată de Biserică asupra ereziei iconoclaste, prin cel de al VII-lea Sinod Ecumenic de la Constantinopol (843). „Legătura acestei celebrări cu Postul este pur istorică”, spune părintele Alexander Schmemmann, întrucât „prima biruință a Ortodoxiei a avut loc în această duminică” (*Postul Mare*.

---

¹ Universitatea din Craiova, Facultatea de Teologie Ortodoxă.

Pași spre Înviere, București, 2013, p. 125). Cel de al doilea triumf al dreptei credințe este cinstit în Dumincia a II-a, închinată Sfântului Grigorie Palamas (sec. XIV). Aceste prime două trepte duhovnicești le valorificăm catehetic, învățând despre adevărata valoare a mărturisirii jertfelnice și apologetice a credinței celei adevărate. Înțelegem totodată că în Ortodoxie există dragoste, frățietate și jertfă pentru aproapele, însă nici pe departe nu este loc de compromisuri sau concesii de la învățătură și cult.

Cea de a III-a Duminică aduce mai aproape de noi chemarea Mântuitorului Hristos: „Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie. Căci cine va voi să-și scape sufletul îl va pierde, iar cine va pierde sufletul Său pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va scăpa” (Mc, 8, 34-35). Miza existenței creștine este așdar „dobândirea sufletului”: „Căci ce-i folosește omului să câștige lumea întregă, dacă-și pierde sufletul? Sau ce ar putea să dea omul, în schimb, pentru sufletul său?” (v. 36-37). Câștigul se aduce prin mărturisire și devotament desăvârșit pentru Hristos și pentru Evanghelia Sa: „Căci de cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele, în neamul acesta desfrânat și păcătos, și Fiul Omului Se va rușina de el, când va veni întru slava Tatălui său cu sfinții îngeri (v. 38). Sensul exanghelic al acestei duminici este completat și de o logică liturgică aparte, prin care Sfânta Cruce este arătată ca „piatră de hotar” la mijlocul Postului Mare. „Sfântul Post de 40 de zile” – explică iarăși părintele Schmemmann – „se aseamănă cu izvorul cel din Amara, din pricina asprimii, amărăciunii și lipsei de trai bun ce ne face Postul. După cum dumnezeiescul Moise, când a băgat lemnul în mijlocul izvorului, l-a îndulcit, tot așa și Dumnezeu, care ne trece prin Marea Roșie cea spirituală și ne scoate de la nevăzutul Faraon, prin lemnul cel de viață făcător al cinstitei și de viață făcătoarei Cruci, îndulcește amărăciunea Postului celui de 40 de zile și ne mângâie pe noi, care trăim ca în pustie, până ce ne va duce, prin învierea Lui, la Ierusalimul cel spiritual” (*Postul Mare. Pași spre Înviere*, 131-132).

Următoarele duminici, IV și V, sunt închinare în mod deosebit nevoițelor duhovnicești. Cei de care ne amintim la aceste soroace sunt doi dintre cei mai mari nevoitori ai Bisericii: Sfântul Ioan Scărarul și Scânta Cuvioasă Maria Egipteanca. Aceste două icoane vii de asceză și pocăință își asumă în mod clar „rolul de a încuraja și

inspira pe creștinul luptător în efortul său duhovnicesc din timpul Postului”. Cei doi atleți ai ascezei și nevoinței constituie laolaltă expresia unei mărturisiri în cuvânt și în faptă. În Duminica a IV-a ni se amintește încă odată că drumul spre desăvârșire se aseamănă unui urcuș duhovnicesc. Sfântul Ioan Scărarul, ca un dascăl desăvârșit, conturează în scris etapele de parcurs pentru cel ce dorește Raiul. Ca particularitate, duminica sa poate fi înțeleasă ca expresie teoretică și comemorare a nevoințelor duhovnicești. Pe de altă parte, în Duminica a V-a după Rusalii nevoințele, despre care Sfântul Ioan scria în Scara Raiului, sunt exemplificate practic în *Viața Sfintei Cuvioase Maria Egipteanca*.

Vom poposi în următoarele rânduri asupra câtorva învățături duhovnicești desprinse din cea de a V-a Duminică a Postului Mare, închinată Sfintei Cuvioase maicii noastre Maria Egipteanca. De pe această treaptă suntem îndreptați să sporim mai mult în *lucrarea pocăinței*. Dumnezeu cere așadar de la noi smerenie și lepădare de sine, exemplul desăvârșit fiind viața Sfintei Maria Egipteanca. De la ea învățăm că fără pocăință, fără smerenie și lepădare de sine nu putem păși mai departe pe scara care duce spre Înviere. Unul dintre marii predicatori ai Bisericii Ortodoxe de Răsărit, viețuitor în sec. XVII-XVIII, episcopul grec de Cernika și Kalavitra, Ilie Miniatis definea perioada Postului Mare ca „vreme potrivită de pocăință”. Modul de petrecere a acestui timp poate fi rezumat în cuvintele pe care Dumnezeu i le-a spus lui Lot înainte să-l scoată din Sodoma: „Mântuind, mântuiește-ți sufletul sufletul, nu te uita îndărăt, ostenește-te ca să te mântuiești”. Pornind dumnezeiescul îndemn, episcopul Ilie Miniatis ne împărtășește de aici trei povețe de care trebuie să ținem cont: 1. „mântuiește-ți sufletul, adică să cauți să-ți mântuiești sufletul din văpaia păcatului prin pocăință”; 2. „să nu te uiți înapoi, adică să nu te mai întorci să săvârșești păcatele pe care le-ai făcut odată” și 3. „ostenește-te ca să te mântuiești”, adică „să te silești și mai curând la pocăință, să nu aștepti ziua de mâine, pentru că mâine nu știi ce are să fie”. Pentru a ajunge să împlinim acestea, trebuie să dezlegăm mai întâi întreita legătură a păcatelor, dintre care „trei sunt mai grave: **răul ținut minte, iubirea de argint și patima trupului**” (*Predici la Postul Mare și la diferite trebuințe*, București, 2004, p. 210).

Ne punem acum fireasca întrebare: cum putem noi dezlega această legătură, de vreme ce ne înconjoară în fiecare zi și le strânge

în chip nevăzut peste sufletul nostru? O veche legendă spune că, înainte să cucerească Asia, marele Alexandru Macedon trecut pe la templul Diei din Frigia,² unde se găsea adăpostit de multă vreme „nodul gordian”. Oracolele profetiseră că cel ce va reuși să deslege meșteșugul legăturii „va deveni stăpânul Asiei”. Împăratul a căutat peste tot să găsească cele două capete ale lăgăturii, însă i-a fost cu neputință să-i de de cap. Văzând că nu e chip să-l dezlege, Alexandru a scos sabia și a tăiat nodul în două, de aici și proverbul latinesc: „*Sortem vel elusit, vel implevit*” („Soarta sau a împlinit sau a amăgit”). În chip duhovnicesc, creștinul este chemat să împlinească o lucrare asemănătoare: să taie cu totul legătura păcatului.

Când vine vorba de **ținerea de minte a răului**, suntem îndemnați să luăm dintr-o dată hotărârea de a ierta, urmând fără tăgadă dumnezeiasca porunca: „Iubiți pe vrăjmașii voștri!”. Înaintea ochilor noștri trebuie strălucească pilda lui Mântuitorului, care pe cruce fiind ridicat se ruga Tatălui pentru iertarea celor care Îl răstigneau. Acest lucru devine realizabil doar în logica pocăinței: „vreau să iert, fiindcă dacă nu iert, nici pentru mine nu va fi iertare”.

Legătura **păcatului iubirii de argint** se arată chiar și mai grozavă: „*sângele săracilor este foarte dulce și lucrul străinului este foarte plăcut*” (*Predici la Postul Mare ...*, p. 211). Iubitorul de argint, chiar și atunci când vrea să se pocăiască, se luptă cu felurite gânduri: se gândește la copii, la familie, stă în cumpănă că ar putea rămâne în lipsă dacă dă înapoi ce a câștigat pe nedrept. La astfel de pretexte, Sfântul Ioan Gură de Aur răspunde foarte direct: „*dacă vrei să lași copiilor tăi avere multă, lasă-le pronia lui Dumnezeu*”. *Și astfel se taie și al doilea nod prin pocăință și smerenie!*”.

Ultima legătură peste care trebuie să trecem este a **trupului**. Ilie Miniatis aduce ca exemplu păcatul curviei. Cel stăpânit de această patimă „nu vede nici începutul, nici sfârșitul ei”. Prins în aceste mreje, chiar și atunci când vrea să se pocăiască, desfrânatul este mistuit de îndoieli și de gânduri. „Știi bine că este o împărăție a

---

² Un oracol a prezis că neînțelegerile din Frigia vor lua sfârșit, când regele va urca cu carul până la templul lui Zeus. Gordius, un simplu țăran, a fost ales rege al Frigiei și, drept mulțumire, a urcat cu carul la templu închinându-l lui Zeus. Oiștea carului era însă legată de jug cu un nod atât de complicat, încât nimeni nu-l putea desface. Oracolele au prezis că cel care va reuși să desfacă Nodul gordian va deveni stăpânul Asiei. Mai târziu, Alexandru Macedon ar fi tăiat nodul cu sabia, împlinind prezicerile și punând stăpânire pe partea de vest a Asiei.

cerurilor, însă intervin iarăși lacrimile femeii, dragostea și vorbele ei dulci te opresc, făgăduielile ei te țin în loc. Te văd, creștine și mi-e milă de tine, ești cu un picior afară și cu celălalt în casa ei. Pleci, dar te întorci, o urăști și iar o iubești, inima ta este împărțită în două, o parte o ține ea și cealaltă duhovnicul. În lupta aceasta lăuntrică nu știi ce să faci!" (*Predici la Postul Mare ...*, p. 212). Și această legătura trebuie tăiată dintr-o dată, căci „dacă poți acum și nu vrei să te pocăiești, va veni vremea când vei vrea să te pocăiești, dar nu vei putea” (*Predici la Postul Mare ...*, p. 215).

Sfânta Maria Egipteanca ne arată tuturor că această legătura păcatului trupesc trebuie tăiată cu adevărat dintr-o dată. *Viața* ei a fost scrisă de Sfântul Sofronie, Patriarhul Ierusalimului, în secolul secolul VII. Prin condeiul său, ea a devenind „una din sfintele cele mai populare ale Bisericii Ortodoxe”. Cultul ei era însă cu mult mai vechi, inspirând în adevăratul sens al cuvântului numeroase generații de nevoitori din Biserica de răsărit. În prima parte a *Vieții Sfintei*, biograful ne pune înaintea „caracterul nestăpânit al patimii sale, care întunecă cu totul în ea orice facultate rațională și o împinge, în ciuda ei, spre păcat”. Luând în calcul partea a doua, contrastul este însă atât de mare încât pocăința extremă realizată prin tăiere cu totul a legăturii păcatului, devine cea mai unică și singura nădejde de mântuire. Așa se face că, „deîndată ce a înțeles sensul dumnezeiesc care o împiedica să intre în biserică pe urmele bărbaților pe care-i dorea, a și dobândit prin harul lui Dumnezeu conștiința păcatului ei; Maria realizează fără să mai aștepte «răsturnarea» radicală a ființei pe care o pretinde pocăința (metanoia), plecând în deșert și ducând aici o viață de penitență și asceză, a cărei maximă severitate era pe măsura freneziei desfășurate de păcat” (Ierom. Makarios Simonopetritul, *Triodul explicat. Mistagogia timpului liturgic*, Sibiu, 2008, p. 354).

În tradiția noastră liturgică, chipul de pocăință arătat prin pilda Sfintei Cuvioase maicii noastre Maria Egipteanca este lăudat și predat ca lecție duhovnicească pentru cei ce caută cu adevărat să afle cărarea spre Înviere. *Viața* ei este o împletire de paradoxuri extreme: de la patimă la mântuire, de la „nimicirea morții prin moarte, a patimii prin Parimă etc.”. Exemplul ei persistă în această duminică, a V-a a Postului Mare, precum și pe parcursul întregii săptămâni premergătoare, pocăința ei minunată fiind amintită în mod repetat la

Denia Canonului celui Mare (miercuri seară, în săptămâna a V-a din Post). Dimpreună cu Sfântul Ioan Scărarul, cuvioasa este „o condensare vie a tuturor virtuților” care se leagă nemijlocit de pocăință.

Astăzi, o mână nevăzută ne oprește iarăși să ne rugăm în sfintele locașuri. Având înaintea pilda sfintei cuvioase, câți dintre noi vom înțelege acest semn și ne vom folosi de el spre pocăință? Pentru păcatele mele cele multe „s-au pornit asupra mea vrăjmașii mei”! Pentru nelegiuirile „îmi bolește trupul și slăbește sufletul meu”! Rugăciunea, smerenia și pocăința sunt în aceste clipe încercate marea noastră nădejde, așa cum ne învață Psalmistul David: „Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit; inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi (Ps. 50, 18).

Pentru aceasta, cu îndrăznire laudând nenumăratele nevoițe și pocăința cea cu multă râvnă, ție grăim unele ca acestea:

*„Pre tine, mielușeava și fiica lui Hristos, astăzi cu cântări laudăm,
Marie pururea vrednică de cântare.
Cea care între Eghipteni te-ai arătat crescând,
și dintru a lor toată rătăcirea ai scăpat,
adusu-te-ai Bisericii aleasă și cinstită odraslă.
Prin post și rugăciune, nevoindu-te mai presus de a firii omenești măsura
prin viață și prin fapte, de Hristos înălțată fiind,
mireasă Împărăției Cerurilor te-ai arătat,
Cuvioasă Marie, mult laudată”.*

(din Canonul Sfintei Cuvioase Maicii noastre Maria Egipteanca,
Irmosul)